

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.   Andra Kammaren.   N:o 42.

Måndagen den 24 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Föredrogs, men bordlades ånyo Stats-Utskottets utlåtande N:o 62, i anledning af väckta förslag dels om beviljande af anslag till statens jernvägsbyggnader och dels om anvisande af statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar.

I sammanhang härmed yttrade

Herr vice Talmannen Wijk: Jag tager mig friheten hemställa till Kammaren, att detta Stats-Utskottets nu för andra gången bordlagda utlåtande N:o 62, angående anslag till statens jernvägsbyggnader m. m. måtte få uppföras främst på föredragningslistan bland de ärenden, som förekomma till behandling vid Kammarens sammanträde nästkommande lördag.

Denna Herr vice Talmannens framställning blef på derom af Talmannen gjord proposition af Kammaren bifallen.

Äfvenledes bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 63; och

Lag-Utskottets utlåtande N:o 33.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *Gasslander*, enligt gjord anmälan, vore af sjukdom hindrad att denna dag deltaga i Kammarens förhandlingar.

§ 3.

Företogs till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel.

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.

Punkten 1.

Utskottet hade i denna punkt utlätit sig öfver Kongl. Maj:ts förslag till ny löne-reglering för flottans stater och corpser, med undantag af mariningeniör- och civilstaterna, hvilka nyligen blifvit ordnade, samt skeppsgossecorpser, i hvars stat ändring icke syntes Kongl. Maj:ts erforderlig. Enligt nämnda förslag skulle aflöningen för flottans personal fördelas i *fast lön*, som åtnjotes under alla förhållanden, och *dagaflöning*, hvilken utginge endast under verklig tjenstgöring; och hade Kongl. Maj:ts, enär större delen af flottans officerare och underofficerare ansetts böra åtnjuta något högre ersättning för den tjenstfärdighet, dem vore ålagd, än motsvarande grader inom armén, föreslagit, att den fasta lönen för flottans officerspersonal måtte sålunda bestämmas: för Flaggmän lika med fasta lönen för generaler, eller kronor 8,000: —

„ Kommandörer lika med fasta lönen för öfverstar,	
eller	6,000: —
„ Kommandörkapteners af första klassen 500 kronor	
högre än för öfverstelöjtnanter, eller	4,500: —
„ Kommandörkapteners af andra klassen 500 kronor	
högre än majorer, eller	4,000: —
„ Kaptener af första klassen 200 kronor högre än	
kaptener af första klassen vid armén, eller	3,000: —
„ Kaptener af andra klassen 200 kronor högre än	
kaptener af andra klassen vid armén, eller	2,000: —
„ Löjtnanter af första klassen 300 kronor högre än	
löjtnanter af första klassen vid armén, eller	1,500: —
„ Löjtnanter af andra klassen 100 kronor högre än	
löjtnanter af andra klassen vid armén, eller	1,000: —
„ Underlöjtnanter lika med underlöjtnanter vid armén,	
eller	600: —
„ Flaggunderofficerare 240 kronor högre än fan-	
junkare, eller	960: —
„ Andra gradens underofficerare lika med fanjunkare,	
eller	720: —
„ Underofficerskorpraler lika med sergeanter, eller	360: —

Hvad *dagaflöningen* beträffar, var densamma af Kongl. Maj:ts föreslagen till enahanda belopp med den, som tillkomme motsvarande grader vid armén, endast med undantag för maskinistunderofficerare, för hvilka, med afseende å de särskilda kunskaper deras befattning erfordrade, denna aflöning ansetts böra förhöjas utöfver hvad för deras vederlikar vid armén vore bestämdt.

Utskottet, som, derest en olikhet i aflöningen för arméns och flottans befäl eller underbefäl vore i vissa fall af omständigheterna betingad, funnit behofvet härutiinnan snarare böra tillgodoses genom höjande af dagaflöningen än genom olikhet i de fasta lönerna, och som på begäran fått från vederbörande embetsverk emottaga stater för Kongl. flottans officers- och underofficerscorpser samt maskinist- och handtverksstater, upprättade i närmaste öfverensstämmelse med

de afföningsstater för arméns befäl och underbefäl, som fastställes vid nästlidet års riksdag, hade ansett dessa stater böra föredragas framför de i den Kongl. propositionen framlagda, hvaremot Utskottet tillstyrkt, att Kongl. Maj:ts förslag dels i afseende å kleresi- och läkarestaterna, af hvilka den förra ej hade någon motsvarighet inom armén och den senare vore upprättad i full öfverensstämmelse med de grunder, efter hvilka afföningen för värfvade arméns läkare utginge, dels ock i fråga om sjömanscorpser, måtte oförändrade antagas.

Vidare hade Utskottet, beträffande den hittills utgående så kallade sjöafföningen, hvilken enligt Kongl. Maj:ts proposition skulle upphöra, föreslagit, att sådan afföning måtte vid kommendering till sjös äfven hädanefter utgå, nemligen på det sätt, att dagafföningen under tjänstgöring ombord med 50 procent förhöjdes.

Hvad särskildt anginge de af Utskottet till bifall förordade lönestaterna för underofficerspersonalen, voro desamma slutligen jemväl derutinnan olika de af Kongl. Maj:t föreslagna, att beklädnadsersättningen i de senare upptagits till 150 kronor, men i de förra höjts till det belopp, 200 kronor, hvartill dylik ersättning vid fotgardes- och artilleriregementena samt fortifikationen, jemlikt nu församlade Riksdags beslut, komme att utgå.

Efter det föredragning skett af *mom. a* i den förevarande punkten, uti hvilket moment Utskottet hemställt, att den lönereglering för flottans officers-, underofficers- och sjömanscorpser samt kleresi-, läkare-, maskinist- och handtverksstater, hvilken blifvit framställd i de vid utlåtandet fogade förslagsstater, och som i ofvan antydda hänseenden skilde sig från den af Kongl. Maj:t föreslagna löneregleringen, måtte gillas och antagas, begärdes ordet af

Herr Lindmark, som yttrade: Då jag begärt ordet i denna fråga, har det icke skett under den ringaste förhoppning att genom mitt yttrande kunna inverka på Kammarens ledamöter derhän, att de komme att frångå Stats-Utskottets förslag i ämnet. Dertill är min röst för maktlös. Men pligten bjuder mig att protestera mot det mindre rättvisa sätt, hvarpå flottans officerare blifvit af Stats-Utskottet behandlade. Litet hvar äro vi utledsna på, och jag sjelf har lika mycket som någon annan lidit af dessa ständigt återkommande löneregleringsfrågor, och Kammaren torde således ej heller med särdeles välvilja komma att lyssna till en diskussion af denna fråga. Men jag kan dock icke af konsideration för dessa känslor underlåta att framställa några anmärkningar mot det föreliggande förslaget.

Jag ämnar icke tala om lönebeloppen i och för sig sjelfva, utan i jemförelse med dem, som redan äro fastställda för arméns officerare. Till en början får jag då erinra, att flottans officerare äro att betrakta såsom garnisonerade. De äro fördelade till tjänstgöring på tvenne stationer, nemligen i Karlskrona och Stockholm, och mig veterligen har ännu ingen order upphäft detta förhållande. Ingen officer vid flottan får lemna sin station utan på grund af permission; och sådan meddelas endast mycket sparsamt. Officerarne vid flottan äro

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

således fullt jemförlige med garnisonsregementenas officerscorpser; och jag kommer att fasthålla härvid.

Såsom bekant utgöras armébefällets löneförmåner för det första af fast lön, och i afseende härå har Stats-Utskottet föreslagit full likställighet mellan garnisonsofficerarne och flottans officerare. För det andra består lönen af dagaflöning, som ovilkorligen åtnjutes af garnisonsofficerarne, då de äro i garnisonsorten närvarande och till tjänstgöring disponibla samt således icke permitterade. Jag lägger särdeles stor vikt uppå, att dagaflöningen *ovilkorligen* åtnjutes af garnisonsofficerarne. För det tredje tillgodonjuta garnisonsofficerarne inqvarteringsersättning. Den af Utskottet föreslagna fasta lönen för flottans officerare är lika med den nuvarande fasta lönen för garnisonsofficerarne, och Utskottet har jemväl föreslagit dagaflöning för dem, ehuru densamma icke skulle komma dem till godo annat än då de äro i tjänstgöring. Beträffande åter inqvarteringsersättningen, skulle flottans officerare endast i vissa fall komma i åtnjutande deraf. Härutinnan ställer sig nemligen förhållandet så, att af 140 officerare endast 50 hafva boställen eller kontant inqvartering, hvadan således 90 äro i saknad deraf, och af 190 underofficerare åtnjuta blott 19 förmånen af inqvarteringsersättning eller boställen. Olikheten enligt Utskottets förslag i lönevilkoren mellan garnisonsofficerarne och flottans officerspersonal är således påtaglig. Af hvad jag yttrat framgår nemligen, att de i garnison förlagda officerarne *ovilkorligen* åtnjuta dagaflöning och inqvartering, hvaremot de flottans officerare, hvilka vilja tjänstgöra, men af en eller annan orsak icke inkallas, gå i mistning om begge delarne. Vidare ber jag få påpeka en annan skiljak-tighet mellan arméns och flottans befäls aflöning, enligt Utskottets förslag. Vid armén åtnjuta samtliga kaptener, som äro kompanichefer, ett särskildt årligt arfvode, utgörande vid de garnisonerade trupperna 600 kronor och vid landregementena 400 kronor; men någonting sådant finnes här ej tillstyrkt för dem af flottans officerare, som äro kompanichefer. Olikheten i nu nämnda hänseenden, beträffande lönevilkoren, mellan flottans och arméns officerare, både enligt Kongl. Maj:ts och Stats-Utskottets förslag, är så stor, att den t. ex. för en regementsofficer kan belöpa sig ända till 2,000 à 2,500 kronor om året. Erkännas måste dessutom, att det icke kan vara särdeles angenämt för en löntagare att ej åtminstone något så när på förhand kunna beräkna sina inkomster, hvilket, enligt Utskottets förslag, ovilkorligen måste blifva en omöjlighet; Kongl. Maj:t har föreslagit en högre fast aflöning för flottans officerspersonal, synbarligen i syfte att härigenom utjemna det af mig angifna missförhållandet i lönevilkoren mellan den sistnämnda och arméns officerare. Men Utskottet har ej fast afseende härvid. I motiveringen till sin hemställan yttrar Utskottet nemligen, att det ansett "ligga stor vikt uppå, att aflöningen de olika vapnen emellan, åtminstone hvad den fasta lönen beträffar, bestämmes till samma belopp, helst i annat fall stora svårigheter skulle möta för ordnande af arméns och flottans pensionering efter likartade grunder." Det synes således som om Utskottet, af månhet att ställa arméns och flottans pensionering på samma fot, med detta hufvudsyfte i sigte,

icke så noga räknat efter, om dess förslag i andra hänseenden var orättvist mot flottans officerscorps.

Af motiveringen till Utskottets förslag synes det vidare, som om Utskottet hade föreställt sig kunna utjemna dessa ryckningar, om jag får så uttrycka mig, i lönevilkoren för flottans officerare genom att för dem föreslå så kallad sjöaflöning.

Nu vill jag dock till en början nämna, att frågan om sjöaflöningen hittills icke gjorts till föremål för Riksdagens behandling, och att nämnda löneförmån för närvarande utgår af ett annat anslag, äfvensom att den, enligt nu gällande reglemente, är bestämd till just det belopp, som Stats-Utskottet föreslagit, eller vanlig dagaflöning med 50 procent förhöjning. Men reglementets bestämmelser kunna möjligen genom Stats-Utskottets åtgöranden varda upphäfda; och jag skall därför icke uppehålla mig vid denna del af frågan. Jag torde för öfrigt längre fram komma i tillfälle att visa, att den beräkningen icke håller streck, att genom den förhöjda sjöaflöningen skulle beredas ersättning för den minskning i officerarnes aflöningsförmåner, som genom Utskottets förslag i öfrigt uppstår. Jag har mig bekant, att Stats-Utskottet haft del af en uträkning öfver huru lönerna för flottans officerare och underofficerare skulle ställa sig med tillämpning af den nya löne regleringen för arméns befäl. För egen del har jag äfven gjort en sådan beräkning och dervid kommit till det resultatet, att under det Kongl. Maj:ts förslag till aflönande af flottans befäl med fast lön, dagaflöning och inqvarteringspenningar bestiger sig till 458,320 kronor, så skulle, enligt den andra beräkningen, hela aflöningssumman blifva cirka 501,000 kronor, således en skilnad af 43,000 kronor, med hvilket belopp Kongl. Maj:ts förslag är billigare än Utskottets. Dock måste jag erkänna, att härtill bör läggas den summa, som erfordras för att gifva *alla* officerare dagaflöning, eller 24,871 kronor. Men äfven om denna summa tillägges den af Kongl. Maj:t föreslagna summan, skulle den ändock understiga det belopp, hvartill den skulle uppgå, om arméns aflöningsstat lagts till grund för beräkningen.

Jag har hittills hållit mig uteslutande till den aktiva staten. Men, som herrarne väl veta, äro flottans förhållanden mycket invecklade, till följd af de många regleringarne. Vi hafva, utom den aktiva staten, äfven en permanent reservstat, en ny reservstat, indragningsstat o. s. v. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skola de officerare, hvilka från den aktiva staten blifvit öfverflyttade till den permanenta reservstaten, med bibehållen aflöning, men med förlust af nu utgående dyrtidstillägg, i stället komma i åtnjutande af dagaflöning när de inkallas i tjänstgöring. Nu är i Kongl. Maj:ts förslag dagaflöning föreslagen till följande antal officerare, nemligen tre amiraler, fyra kommandörer af de sex som finnas vid den aktiva staten, hvartill komma tvenne vid reservstaten, således skulle fyra kommandörer blifva utan dagaflöning. Vidare skulle dagaflöning tillkomma 16 kommandörkaptenener, men då det finnes 20 vid aktiva staten och 7 vid den permanenta reservstaten, blifva 11 kommandörkaptenener utan dagaflöning. Kaptener och subalternofficerare finnas på aktiv och permanent reservstat samt på

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

nya reservstaten till ett antal af 144, deraf 80 skulle erhålla dagaflöning; således blifva 64 utan. Det är visserligen sant, att i Kongl. Maj:ts förslag, tabellen litt. I, finnas under rubriken "Tillfälliga uppdrag i sjöförsvarets ärenden" upptagna tvenne poster, en för officerare å 10,000 kronor och en för underofficerare å 2,275 kronor, från hvilka anslag åtminstone åt en del af de officerare och underofficerare, för hvilka särskild dagaflöning ej blifvit beräknad, skulle kunna bestridas; men det återstår ändå ganska många, med hvilka detta ej skulle blifva händelsen.

Jag ber att få i detalj framdraga några siffror för att visa, till hvilka följder Stats-Utskottets förslag skulle leda, om det blefve antaget, och vill för detta ändamål anställa en jmförelse mellan de aflöningsförmåner, som tillkomma äldsta kaptener i armén och de, som, enligt Utskottets förslag, skulle tillkomma motsvarande grad vid flottan. Äldsta kaptenerne vid armén hafva nu 2,800 kronor i fast lön, 1,095 kronor i dagaflöning, 600 kronor i arfvode och 337 kronor 50 öre i inqvarteringspenningar, eller tillsammans 4,832 kronor 50 öre. Första klassens kaptener vid flottan skulle deremot, enligt Stats-Utskottets förslag, erhålla 2,800 kronor i fast lön och 1,095 kronor i dagaflöning, eller tillhopa 3,895 kronor. Således, om en kapten vid flottan är så lycklig att han under hela året får uppbära dagaflöning, skulle likväl hans löneförmåner komma att med 937 kronor 50 öre understiga dem, som tillkomma hans gradkamrat i armén. Nu invända väl utskottsledamöterna, att detta missförhållande afhjelpes genom sjöaflöningen. Men låtom oss se till huru härmed hänger samman. Enligt uppgjorda beräkningar kan en regementsofficer beräkna 43 och kaptener och subalterner 90 dagars sjökommendering årligen. Den löneförhöjning, en kapten genom sjökommenderingen skulle vinna, skulle således, med beräkning af 50 procent förhöjning på dagaflöningen, 1 krona 50 öre, plus dietpenningarne 3 kronor, eller tillsammans 4 kronor 50 öre per dag, multiplicerade med 90 dagar, gifva en summa af 405 kronor, eller 532 kronor 50 öre mindre än för en förste kapten vid armén. Förtjensten på dietpenningarne är svårare att beräkna; men torde dock för en sjöofficer af nämnda grad ej kunna beräknas till mera än 1 krona 50 öre per dag, hvarigenom förtjensten på sjökommenderingen skulle nedsättas till endast 270 kronor. Rätteligen torde dietpenningarne ej alls höra tagas med i beräkningen.

Om Utskottets förslag blir Riksdagens beslut, komma åtskilliga missförhållanden i flottans officerares aflöningsförhållanden att uppstå, hvilka jag för min del finner mycket beklagliga. Jag har nu visat, att, enligt detta förslag, sjöofficeren skulle komma i en sämre ställning i hänseende till löneförmånerna, än hans gradkamrat vid armén, oaktadt hans tjenstgöring icke är lindrigare, utan tvärtom, och jag skall ytterligare visa, hvilka motsägelser som skulle inträffa genom att antaga Utskottets förslag. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skall en officerare vid flottans reserv, med frånträdande af sitt dyrtidstillägg, bibehållas vid sin gamla lön och derjemte få dagaflöning under tjenstgöring. Antager jag nu t. ex. att två officerare kommenderas till varfstjenstgöring, hvarunder man ej har att påräkna sjökommendering,

och att den ena tillhör flottans permanenta reservstat och den andra den aktiva staten samt att begge hafva kommandörkapstens grad, så kommer den förre, som uppbär 4,200 kronor i fast lön och 4 kronor i dagaflöning, att erhålla 700 kronor högre löneförmåner än den senare, som endast åtnjuter 3,500 kronor i fast lön och 4 kronor i dagaflöning. Dessutom har en officer på flottans permanenta reservstat den fördelen framför en officer på aktiva staten att, om han blifvit befördrad före den 2 September 1873, han icke ovilkorligen behöfver taga afsked vid uppnådd pensionsålder. Således har officeren vid reservstaten i många hänseenden en fördelaktigare ekonomisk ställning än officeren på den aktiva staten, fastän det väl snarare borde vara tvärtom, för så vidt den aktiva staten skall anses hafva företräde i tienstbarhet.

Jag tror att hvad jag nu anfört innefattar tillräckligt talande skäl för Kammaren att betänka sig, innan den fattar beslut i ämnet. Jag smickrar mig visst icke dermed, att en officerscorps' belåtenhet eller missbelåtenhet i detta afseende mycket väger i denna Kammare; men hvad denna corps har rätt att begära, det är att dess löneförmåner blifva rättvist afvägda i jemförelse med gradkamraternas i armén. Dessutom torde det icke vara så alldeles likgiltigt för Kammaren sjelf, om den i frågor sådana som denna visar mannamån eller icke.

För min del tror jag mig, som sagdt, ega allt för litet inflytande i Kammaren för att med hopp om framgång nu göra något yrkande, men förbehåller mig att instämma i något yrkande i nu afgifna syfte, som af andra talare kan komma att framställas, derest jag dertill finner anledning.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag tillåter mig att börja med fasta Kammarens uppmärksamhet derpå, att, då den föreliggande frågan om löneroglering för flottan företogs till behandling, det icke var meningen föreslå någon förbättring i lönerna, med undantag af för läkarecorpsen och i en viss mån underofficerscorpsen. Det var endast fråga om att få lönerna så reglerade, att dels en ordnad pensionsstat skulle kunna derpå baseras, och dels de nu utgående dyrtidstilläggen, derest lönerogleringen antoges, kunna upphöra. I det förslag till lönestater för nuvarande corps och stater, hvilket Kongl. Maj:t framlagt, afsågs derföre icke heller att begära något väsentligt tillskott utöfver de medel, som redan funnos af Riksdagen anvisade till aflöning för flottans corps och stater, och detta lyckades så till vida, att förslaget genomförande icke skulle erfordra större tillökning än 16,000 kronor, ett belopp just motsvarande ungefär hvad som behöfdes för läkare- och underofficersstaterna; men på det att icke någon orättvisa eller obillighet skulle träffa någon af dessa corps och stater, var det också nödvändigt tillse, att icke någon stat eller corps finge i och för sig kollektivt sämre aflöningsförmåner än dem, hvilka han hittills haft. Men då frågan förekomm i Stats-Utskottet, har man ansett sig böra fasthålla vid den löneroglering, som redan blifvit af Riksdagen antagen för armén. Stats-Utskottet har icke velat medgifva att någon af flottans

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

grader skulle få högre fasta löneförmåner än motsvarande grader vid armén. Men detta har gjort att, för att kunna något så när bibehålla ett system inom flottans aflöningsförhållanden, Utskottet måst öka löneförmånera för underofficerarne utöfver hvad Kongl. Maj:t begärt. Följden af ett godkännande af Riksdagens förslag blifver att — om man såsom förmåner för flottans militära corpser och stater räknar icke blott den fasta lönen, utan äfven arfvoden, dyrtidstillägg och sjöaflöning — underofficersstaterna i sin helhet skulle få en tillökning af 19,100 kronor utöfver hvad Kongl. Maj:t för densamma begärt, nemligen underofficerarne 13,600 kronor, maskinistunderofficerarne 4,600 samt handtverksunderofficerarne 900 kronor. Läger man härtill den summa af 16,000 kronor, som Stats-Utskottet ansett sig kunna afdraga från det af Kongl. Maj:t begärda extra anslaget för 1877, borde det alltså uppstå en brist af 35,100 kronor för löneregleringens genomförande enligt Utskottets förslag.

Man gör sig då den frågan, huru skall detta gå för sig? Jo, det går för sig på det sättet, att officerarnes löneförmåner minskas med 6,600 kronor och återstoden, eller 28,500 kronor, anvisas på anslaget till flottans öfningar. På detta anslag för flottans öfningar skulle nemligen genom antagande af Kongl. Maj:ts proposition uppstå någon liten besparing, enär Kongl. Maj:t föreslagit, att dagaflöningen skulle utgå lika under all tjenstgöring och till något lägre belopp per dag under tjenstgöring ombord än för närvarande. Men af denna besparing har Kongl. Maj:t föreslagit att en del, 15,000 kronor, skulle användas till dagaflöning för den del af officerscorpset som tjenstgör vid exercisskolan äfvensom till aflöning åt instruktionsunderofficerare och i skolan tjenstgörande matroser. Denna summa kan jag således möjligen draga ifrån dessa 28,500 kronor, men det återstår dock ett belopp af 13,500 kronor, som öfningsanslaget måste släppa till för genomförandet af Stats-Utskottets förslag. Anslaget till flottans öfningar är dock, så att säga, flottans ögonsten; ju mera för det ändamålet man kan bespara, desto bättre framträder också flottans tjenstbarhet. Det blir derföre en ganska stor saknad för öfningarne att gå miste om äfven denna lilla summa. Men detta är dock icke den största svårigheten, som skulle uppstå genom antagande af Stats-Utskottets förslag. Den största svårigheten ligger ovilkorligen deri, att det derigenom blir omöjligt att genomföra löneregleringen för flottans officerscorps, inom den närmaste framtiden, derest icke någon ersättning lemnas för de medel, som träntoges densamma. Jag skall för detta ändamål tillåta mig att med några siffror uppdraga en jemförelse mellan flottans officerares löneförmåner enligt Kongl. Maj:ts förslag och enligt Utskottets. Jag har redan sagt, att jag till dessa löneförmåner räknar utom fast lön äfven dyrtidstillägg, sjöaflöning och arfvoden. Men, i olikhet med den näst föregående ärade talaren, räknar jag till dem icke dietpenningarne.

Jemför man nu sammanlagda beloppet af dessa summor. beräknade för hvarje individ efter tjenstgöringsförhållandena under år 1875, så finner man, att då, genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag, 62 officerare skulle få en lönetillökning af inalles 25,750 kronor 11 öre,

65 deremot få vidkännas en minskning af 23,267 kronor 80 öre. Med antagande af Kongl. Maj:ts förslag skulle således hela lönetillökningen för officerscorpsen belöpa sig till 2,482 kronor 31 öre, d. v. s. ungefär 17 kronor för år på hvarje individ. Jag vill här bemärka, att berörda lönetillökning är väl så ringa, som det möjligtvis kan vara. Af detta skäl, och då hela tillökningen för samtliga corpser och stater ej belöpte till mera än 16,000 kronor, hade jag också hyst den föreställningen, att Utskottet och Riksdagen icke skulle kunnat framställa någon väsentlig invändning emot Kongl. Maj:ts förslag.

Tager man åter i betraktande, huru förhållandena komme att gestalta sig, om den af Utskottet ifrågasatta regleringen vidtoges, så visar sig äfvenledes efter tjänstgöringsförhållandena år 1875, att 43 officerare skulle erhålla en tillökning af 19,646 kronor 70 öre, medan icke mindre än 85 officerare komme att lida en minskning med inalles 27,056 kronor 69 öre, hvadan alltså, med genomförande af Utskottets förslag ett belopp af 7,409 kronor 99 öre skulle frångå officerscorpsens nuvarande aflöningsförmåner, hvaraf torde följa, att en mängd officerare icke komme att ingå på den nya staten.

Vill man vidhålla den principen, att flottans och arméens officerare böra, hvad de fasta lönerna beträffar och till följd deraf äfven pensionerna, vara fullkomligt likställda, är det gifvet, att man i afseende å de fasta lönerna icke kan gå till väga på annat sätt, än Utskottet gjort. Men det torde äfven böra tagas i betraktande, huruvida förhållandena verkligen äro sådana, att af dem nödvändigtvis måste följa, att likställighet i berörda afseende bör ega rum. Finnes icke någon väsentlig olikhet emellan tjänstgöringsförhållandena vid de båda hufvudvapnen, så att lönerna möjligen också skulle kunna ställas något olika? Jag tillåter mig i detta afseende erinra Kammaren, att det hittills icke ansetts vara af nöden, att lönebeloppen vid de nämnda vapnen varit ens närmelsevis lika. Samma är förhållandet med pensionerna. Detta senare kan inhämtas af Kongl. Maj:ts till denna Riksdag afgifna förslag till flottans pensionering; beloppet af den pension, som tilldelas flottans embets- och tjänstemän, är för närvarande, och har alltid varit i allmänhet högre än det som tillfaller deras vederlikar bland arméns personal; vid flottan utgår nemligen pensionen för ett par grader med ända till 72 à 76 procent högre belopp än vid armén.

Såsom skäl för sin afstyrkan å Kongl. Maj:ts förslag till lönestat för officerscorpsen, har Utskottet yttrat, att det "funnit de af departementschefen åberopade förhållanden icke innebära tillräcklig anledning, hvarför den fasta lönen skulle för flottans officers- och underofficersstater ställas högre än för motsvarande beställningar inom armén." Jag har icke åberopat andra förhållanden — jag erkänner det gerna — än den beredskap, hvaruti flottans officerare ständigt måste befinna sig, medan å andra sidan arméns officerare i allmänhet kunna bättre beräkna, hvilken del af deras tid, som kan vara för dem själfve disponibel eller icke. Jag kunde härtill naturligtvis hafva lagt en mängd andra omständigheter, såsom t. ex. att flottans officerare kunna hvilket ögonblick som helst förflyttas från Stockholm till Karlskrona eller från

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Anående
ny löne
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

Karlskrona till Stockholm, från endera af dessa stationer till lands-orten eller tvärtom. Om dylika förhållanden medföra icke blott rubbning uti individernas ekonomiska ställning, utan äfven betager dem möjligheten ofta att på ett för dem fördelaktigt sätt använda den tid de hafva öfrig, böra de väl också berättiga dem till något bättre fasta löneförmåner. Skall man göra flottans officerare likställda med arméns med afseende å de fasta löneerna, bör man äfven göra det med hänsyn till andra löneförmåner. Jemför man dem med den värfvade arméns, skulle de ständigt vara i åtnjutande af dagaflöning, men då visar det sig att — förutsatt det skall finnas officerare att tillgå för sjö-kommenderingar — dagaflöningen komme att utgå lika åt dem, som vore i tjänstgöring, och åt dem som icke vore det. Jemför man åter flottans officerare med den indelta arméns, skulle de, då de icke tjänstgjorde vid stationerna eller till sjös, åtnjuta tjänstgöringspenningar. Men ingendera af dessa förmåner tillkommer dem efter Utskottets förslag, hvarför de ock blefvo sämre lottade både än arméns och de sjelfve för närvarande äro. Dessa omständigheter kunde naturligtvis haiva anförts af mig såsom ytterligare skäl för den ifrågasatta olikheten, men jag höll före, att Utskottet hade sig nogsamnt bekant de väsentligen olika förhållandena uti nu ifrågavarande afseende, och att antagandet af Utskottets förslag således skulle medföra ett alltför starkt ingrepp uti flottans officerares ekonomiska beroende.

Det torde under sådana förhållanden tillåtas mig att uttala den förhoppning, att Kammaren måtte godkänna det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget i dess helhet. Ty något annat skäl emot bifall till detsamma kan icke framhållas, än önskvärdheten att fasthålla vid likställigheten mellan arméns och flottans officerare i afseende å de fasta lönerna. Men anser man sig icke kunna frångå denna likställighet — hvilket dock, på grund af hvad jag anført, efter mitt förmenande, med fullt skäl kan ske — så anser jag visserligen det vore bättre att antaga Utskottets förslag än att afslå hela löneregleringen. Men om Utskottets förslag skulle godkännas, hoppas jag dock att, på det löneregleringen må kunna rättvist genomföras, för den händelse Kongl. Maj:t skulle för nästa Riksdag framlägga förslag om tillökning på ett eller annat sätt uti de officerares aflöningsförmåner, hvilka emellan sjöexpeditionerna icke äro i tjänstgöring — att, säger jag, en sådan framställning då måtte af Riksdagen behjertas.

Herr Strömberg: Jag är tveksam, huruvida jag skall begagna detta tillfälle att yttra mig. Då jag begärde ordet, skedde det nemligen i afsigt att uttala några anmärkningar emot Utskottets inledande motivering till betänkandet och min mening hade varit att, om Herr Grefven och Talmannen och Kammarens ledamöter det tillätit, för sådant ändamål föreslå ett annat föredragningsätt af betänkandet. Då nu emellertid öfverläggning om första punkten redan begynt, skulle jag blott härmed turbera diskussionen, hvarföre jag för denna gång afstår ifrån ordet, för att vid en annan punkt återkomma till hvad jag ämnat säga.

Herr Jan Andersson i Jönvik: De anmärkningar, som af såväl den förste ärade talaren som af chefen för Sjöförsvars-departementet framstälts emot Utskottets förslag, synas mig icke fullt tillfredsställande. Jag tror att Utskottet gjort allt hvad göras kunnat, då det sökt åvägbringa jemlikhet i afseende å aflöningen mellan flottans och arméns personal, och Utskottet har, i min tanke, dervid gått så samvetsgrant till väga som möjligt. Hade Utskottet velat gå ännu sparsammare till väga, så hade äfven därför möjligen förefunnits anledning, t. ex. beträffande de så kallade dietpenningarne, hvilka officerarne nu åtnjuta, men som möjligen borde kunnat och bort indragas. Utskottet har, som sagdt, tillämpat en princip, hvares riktighet ingen torde vilja bestrida. För min del yrkar jag således bifall till Utskottets hemställan.

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Herr Carl Ifvarsson: Frågan om en förändrad löneroglering eller andra förändringar rörande flottans personal är, såsom vi veta, icke ny. Den har stått på dagordningen nästan hvarje år; åtminstone har så varit förhållandet under hela min riksdagsmannatid. Detta har gjort, att löneförhållandena, likasom allt som rör flottan, för hvarje år blifvit mer och mer invecklade. Olika åsigtter hafva naturligtvis gjort sig gällande för hvarje gång en ny chef trädt i spetsen för sjöförsvaret, och häraf förklaras i viss mån nyssnämnda förhållande. Men hvad som, efter mitt förmenande, är den hufvudsakligaste orsaken dertill, är den ouppphörligt fortgående uppfinningen af nya vapen, hvilken gör det omöjligt att det ena året förutse hvad som det följande kan vara lämpligast. I följd häraf har man naturligtvis också måst, om jag så får säga, gå mindre bestämdt till väga och icke kunnat uppgöra någon organisationsplan för materielen för en längre tid. Äfven för närvarande synas förhållandena vara desamma, enär man, på hvad sätt vårt sjöförsvär än må tänkas skola ordnas, i det hänseendet ännu står på samma punkt, att det icke i år är möjligt att förutse hvad som kan vara lämpligt ett annat år.

Men detta förhållande i afseende å sjelfva vapnet måste naturligtvis hafva sitt inflytande på andra frågor, såsom angående personalens antal och aflöning. Afgörandet af dessa frågor måste nemligen alltid bero af den större eller mindre omfattning, som försvarsväsendet bör hafva, samt af den större eller mindre öfning, af hvilken såväl befäl som manskap äro i behof. Under alla förhållanden tror jag dock icke att frågan om sjöförsvarets ordnande blir fullkomligt utredd förr än den blir behandlad i sammanhang med frågan om ordnandet af vårt landtförsvär. Men jag tviflar på att detta någonsin kommer att ske, så länge särskilda personer stå i spetsen för dessa begge slag af vårt försvarsväsende. Ett bevis dertill har man deruti, att innevarande år helt olika metoder gjort sig gällande i afseende å förslagen om pensionernas för sjö- och landtförsvaret ordnande. I detta hänseende hafva nemligen aldeles motsatta förslag utgått från regeringen i fråga om lönerogleringen, likaså i fjor för armén och i år för flottan. Olika heterna mellan nämnda förslag äro så betydliga, att jag tviflar på att de skulle hafva egt rum, i händelse sjö- och landtförsvaren stått

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

under en och samma persons chefskap. Olägenheterna häraf lära dock icke kunna afhjelpas för tillfället, då derför fordras en ändring af grundlagen, och det lönar sig således naturligtvis föga att nu ordaderom; jag har dock i förbigående velat påpeka förhållandet.

Hvad beträffar de fasta lönerna för flottans personal, tror jag att Utskottet handlat fullt riktigt, då det föreslagit att de skola bestämmas lika med de fasta löner, som utgå till arméns personal. Jag tror nemligen, att de sträfvanden mellan dessa corpser, som hittills egt rum, att gå framför hvarandra och således äfven få bättre aflöning den ena än den andra, äfven framdeles komma att fortfara.

Men skulle så hafva varit förhållandet, och kan man befara att sådant kan komma att ske äfven i framtiden, hvad är väl då naturligare än att söka förebygga detta genom att till samma belopp bestämma den fasta aflöningen för begge vapnen? Hvad deremot beträffar de öfriga aflöningsförmånerna, så medgifver jag att det icke kan vara samma förhållande.

En talare har t. ex. klandrat, att inqvarteringspenningarne icke äro lika för armén och flottan. Men det är ju klart att så icke kan vara förhållandet, ty om en sjöofficer kommenderas ut på sjön, så behöfver han ju ingen inqvartering, han har ju då fritt husrum ombord. Likaså bör det ju vara ett olika förhållande i afseende på dietpenningarne och dagaflöningen. Helt naturligt är nemligen, att en tjänstgöring till lands icke kan vara fullt jemförlig med en tjänstgöring till sjös vid vissa tillfällen; och Utskottet har jemväl ansett att så är förhållandet. Om nu Utskottet icke precis träffat det rätta, så kan det väl icke förebrås derför, emedan det är lika omöjligt för Utskottet som för hvar och en annan, som icke tillhör yrket, att afgöra detta. Men jag vågar påstå, att det är högst få personer, som äro fullt hemmastadde häri. Man har under föregående år försökt att få reda och klarhet i afseende på förvaltningens af sjöärendena ställning; och man har gång efter annan trott sig hafva fått reda derpå, men strax derefter har man funnit att man icke lyckats, och då kanske det ej heller är så underligt, om man ej helt och hållet lyckats nu. Om Utskottet skulle hafva misstagit sig i afseende på beräkningen af dagaflöningen, så är det dock säkert, att Utskottet sjelft icke är skulden dertill helt och hållet, ty Utskottet har vändt sig till vederbörande myndigheter för att få ett förslag uppgjort på den basis Utskottet ville hafva. Utskottet hade nemligen bestämt sig för att icke tillstyrka högre aflöning för sjövapnets officerspersonal än för motsvarande grader vid armén, samt derefter begärt och på denna grund fått förslag detaljeradt uppgjort af vederbörlig myndighet. Detta är den grund, hvarpå Utskottets förslag hvilat.

Det har blifvit anmärkt, att efter Utskottets förslag skulle kostnaderna för lönerregleringen blifva större, än enligt Kongl. Maj:ts förslag. Jag hörde nemligen en talare påstå detta och hörde med förundran att våra beräkningar skulle vara så uppgjorda, att de öfersköte Kongl. Maj:ts förslag med höga siffror. Detta var dock icke det som förundrade mig mest, utan det var att talaren lade den nedläggning i fasta lönen, hvilken Utskottet föreslagit, till förhöjningen i

dagaflöningen. i stället för att han bort derifrån afdraga densamma. Genom detta misstag kom han till det resultat man hörde i fråga om förhöjningen. Låt emellertid vara, att kostnaderna skulle stiga till högre belopp enligt Utskottets förslag, än enligt Kongl. Maj:ts, om alla officerare vore i tjänstgöring hela året om; den skilnad som härigenom uppstår kan dock icke till beloppet beräknas, emedan Riksdagen icke har att bestämma om tjänstgöringen skall blifva större eller mindre. Men, antaget äfven att kostnaderna gå till högre belopp, så synes det mig dock hafva fullt skäl för sig att officerare, som kommanderas till tjänstgöring, äro i en bättre ställning, än de som icke äro kommanderade. Skilnaden blir då, att de som äro kommanderade och således i arbete få bättre aflöning, de som icke arbeta en mindre, derigenom att deras löneförmåner icke komma att uppgå till samma belopp, som för dem som äro i tjänstgöring någon längre tid; men härmed böra de senare enligt min åsigt nöjas. Detta sätt att anordna lönerna uttrycker nemligen den fullt rigtiga principen, att den som arbetar skall hafva större aflöning, än den som ingenting uträttar. Visserligen bör man äfven taga i betraktande att den aflönnade personalen vid flottan bör vara i beredskap, till tjänstgöring, men man måste äfven betänka att densamma får lön; och för detta ändamål är den fasta lönen, sådan den nu är bestämd, fullt tillräcklig.

Godkännes Utskottets förslag, så vill jag åtminstone hoppas, att vi skola slippa att så snart få framställningar om ökade löner från arméns officerare, som om vi nu höja lönerna för officerarne vid sjövapnet till högre belopp än för arméns officerare. Jag vill också hoppas att, om man en gång lyckas reglera pensionerna för de båda sjövapnen, man skall ställa pensionerna på samma grund och till samma belopp för hvarje grad. Detta kan dock icke låta sig göra, om man nu bifaller Kongl. Maj:ts proposition; utan det kommer då att förefinnas olikhet i afseende på pensionerna, och jag är öfvertygad om att ett stort och berättigadt missnöje skulle uppstå hos arméns officerare, om de icke komme i åtnjutande af samma pensioner, som flottans. Jag föreställer mig derföre, att man bör akta sig för att fortsätta på den banan, att hafva olika aflöningar för samma grader inom de tvenne vapnen, utan att man, så fort sig göra låter, bör bestämma dem till lika belopp. Och det är just detta, som Utskottet ansett sig böra taga hänsyn till.

Man har talat om att man borde öka lönerna för sjöofficerarne, derföre att de skulle när som helst kunna kommanderas till en annan station, hvarigenom kostnader skulle drabba dem. Jag vet icke huru härmed förhåller sig; men jag tror att klokheten fordrar, att den, som har rätt att kommandera dem, hvarken onödigtvis kommanderar dem från en tjänstgöringsort till en annan eller hastigare än nödigt är till tjänstgöring. Men kan detta ega rum med sjöofficerare, så föreställer jag mig, att det kan ske äfven med landtarméns officerare. Häri torde således icke ligga något berättigande för det förra slaget af officerare till högre fasta löner än de senare. Talet om att det vore en orättvisa mot sjövapnets officerare, att icke af denna anledning få högre aflöning än landtarméns officerare, tror jag mig härigenom hafva vederlagt.

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

Hvad sjelfva motiveringen i Utskottets förslag beträffar, så hörde jag visserligen nyss en talare yttra något derom, men då han genast afstod från att vidare tala derom, lärer väl icke, åtminstone icke för närvarande, behöfvas att säga något om den saken.

Innan jag afstår från ordet, ber jag att få nämna, att skilnaden mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag i denna punkt icke är större än 17,800 kronor, med hvilken summa Utskottets förslag understiger Kongl. Maj:ts. På den vid statsrådsprotokollet fogade bilagan, tabellen A, har Utskottet nemligen föreslagit en nedsättning af 22,500 kronor och på tabellen B dels en nedsättning och dels en förhöjning i flera afseenden, den senare öfverstigande den förra med 4,700 kronor. Om man nu från de 22,500 kronorna drager denna förhöjning, 4,700 kronor, så har man kvar de 17,800 kronor, hvarmed Utskottet nedsatt det af Kongl. Maj:t begärda beloppet för aflönande af flottans officers- och underofficerspersonal.

Det är visserligen icke någon direkt löneförhöjning, som nu för flottans officerare och underofficerare blifvit af Kongl. Maj:t begärd; men det är naturligt att, i händelse det blir fråga om verklig tjenstgöring, så uppkommer i och med detsamma en effektiv löneförhöjning, hvilken, efter hvad jag redan förut antydt, ligger i dagafföningen. De officerare, som göra tjenst, få en sådan förhöjning, och de andra, som icke användas i aktiv tjenstgöring, böra skäligen vara nöjda med den nedsättning Utskottet föreslagit. Till och med uti statsrådsprotokollet har man stöd för den likställighet i fasta löner man sökt åstadkomma, ty chefen för Sjöförsvarsdepartementet anför der, att han sträfvat att åstadkomma detta, ehuru han icke lyckats. Men om Utskottet lyckats bättre i det hänseendet, männe väl detta kan vara ett skäl för oss att afslå Utskottets förslag? Jag tror det icke; jag tror tvärtom, att man genom att bifalla detsamma lemnar sitt understöd åt den grundtanke, som finnes i statsrådsprotokollet uttalad.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, så mycket mera som jag antager att det skall uppträda andra talare inom Kammaren, som bättre än jag äro i stånd att belysa frågan. Jag yrkar emellertid bifall till Utskottets förslag i förevarande moment.

Friherre Leijonhufvud: Jag har begärt ordet för att uttala, att icke heller jag känner mig tillfredsstäld med det aflöningsförslag för flottans officerare och underofficerare, som här blifvit af Stats-Utskottet framlagdt. Jag skall dock icke nu ingå i några vidlyftiga sifferberäkningar, för att visa olämpligheten af förslaget; ty dels hafva tillräckligt många redan blifvit anförda af chefen för Sjöförsvarsdepartementet och Herr Lindmark, dels vet jag, huru föga möjligt det är att här i Kammaren uppfatta dylika beräkningar, och anser anförde lämpligast att helt och hållet förbigå dem.

Hvad som i främsta rummet synes mig vara att anmärka mot förslaget, är, att genom detsammans antagande en icke obetydlig del af flottans officerare och underofficerare skulle komma att erhålla lägre aflöning än de förut hafva, detta ehuru ingen väl torde vilja påstå att deras nuvarande aflöning är för hög. Detta gäller i synnerhet den del

af flottans officerscorps, som icke är i ständig tjenstgöring, utan skall, såsom det heter, ligga uti beredskap, hvilken beredskap är så beskaffad, att de måste betrakta sig nästan alltid såsom färdiga att träda in i tjenstgöring, vare sig till följd af kommendering eller till följd deraf att de, då någon af de i tjenstgöring varande officerarne blifvit sjuk, måste inträda i dennes ställe. Det är visserligen möjligt att några af flottans officerare och underofficerare kunna skaffa sig några extra inkomster under den tid de icke äro af tjensten upptagne; men, om detta också är händelsen med en eller annan af dem, så kan flertalet af dem dock icke göra det, och allraminst de som äro förlagde i Karlskrona, ty dessa äro till stor del gifta och hafva därför svårt att aflägsna sig från orten eller på annat sätt skaffa sig några extra inkomster, äfven om de understundom dertill kunna erhålla tillstånd.

I nästföljande moment, hvilket jag ber om ursäkt att jag nu berör, ehuru det ännu icke är föredraget, är visserligen föreslaget, "att de löntagare vid ifrågavarande corps och stater, som äro försedde med ovilkorlig fullmakt, skola ega att vid sina nu varande aflöningsförmåner qvarstå, så vida de ej sjelfve önska att på ny stat ingå;" man skulle härigenom vid första påseendet verkligen kunna förmås att tro, att i dessa ord skulle ligga en garanti därför, att de officerare och underofficerare vid flottan, som försättas på den nya lönestaten, icke skulle få lägre aflöning än de förut haft. Men detta är dock icke förhållandet; den saken beror nemligen helt och hållet på, huru man tolkar dessa ord vid tillämpningen af det nya löneförslaget. Det finnes äfven redan ett prejudikat från en annan lönestat, som visar att denna garanti icke är så säker. Precist samma ord som de nyss upplästa funnos nemligen antagna i förslaget till regleringen af lönerna för värfvade arméns officerare och underofficerare. En del af dessa, i synnerhet bland underofficerarne, förlorade ganska mycket genom att ingå på den nya staten, emedan ett Kongl. bref tolkade dessa ord så, att de visserligen skulle få behålla allt hvartill de genom sin fullmakt varit försäkrade, men deremot mista allt annat, hvarigenom de således förlorade dyrtidstillägg, alla tillfälliga arfvoden, den ersättning de förut egde utbekomma för kläder och portion m. m., som de enligt den gamla aflöningsstaten fingo uppböra.

Vi se således att, om man vid tillämpningen af det nya löne-regleringsförslaget för flottan tolkar de nyss citerade orden på samma sätt, som man gjorde vid bestämmandet af landtarméns löner -- och jag kan verkligen icke inse, huru regeringen skulle kunna göra annorlunda, äfven om den skulle vilja det -- så blifva lönerna för flottans officerare och underofficerare lägre än de förut varit, oaktadt de få bibehålla sina förra fasta löner.

Detta anser jag vara origtigt och får därför för min del anhålla om återremiss af detta moment till Utskottet, på det att Utskottet, om det ånyo får frågan om löne-regleringen för flottans officerare och underofficerare till sig hänvisad, måtte uppgöra denna löne-reglering så, att ingen måtte derigenom lida någon inskränkning eller nedsättning i den lön han nu har, äfvensom att de som ligga i beredskap icke

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

mätte förlora i inkomster, derfore att de icke för tillfället användas i tjänstgöring.

Herr Adlersparre: I likhet med den föregående ärade talaren tager jag mig friheten att yrka återremiss af nu föredragna punkt af Stats-Utskottets betänkande. Jag har mindre fäst mig vid de föreslagna aflöningarnes belopp, än vid sjelfva den princip, på hvilken dessa löner äro grundade; och denua min anmärkning gäller icke allenast Stats-Utskottets förslag, utan jemväl Kongl. Maj:ts proposition i ämnet. Jag kan nemligen icke anse det välgörande att lönerna för flottans personal, på sätt både i Utskottets förslag och Kongl. Maj:ts proposition blifvit föreslaget, fördelas i fast lön och dagtraktamente vid särskilda kommanderingar. Ty ett sådant aflönings sätt kan lätt hafva till följd att såväl officeraren som underofficeraren göres för mycket beroende af godtycke. Man bör naturligtvis icke förutsätta någon partiskhet eller förföljelse; men det är likväl icke alldeles omöjligt att den officer, med hvilken man af ett eller annat skäl icke är fullt belåten, skulle kunna åsidosättas och afstängas från tjänstgöring och sålunda lida en ganska känbar förknappning i inkomster; åtminstone har man sett exempel på sådant.

Men äfven om man antager fullkomlig förmåga hos vederbörande att motstå alla dylika frestelser, så skulle ensamt det förhållandet, att en och annan officer alltid måste blifva utan särskild kommandering, vara ett frö till missbelåtenhet och misstro, att deruti låge ett slags motvilja mot honom; och blotta möjligheten häraf anser jag göra sjelfva principen förkastlig. Den likställighet mellan flottans och arméns befäl, som blifvit förordad, är onekligen i principiellt hänseende ganska vacker; men vid tillämpningen kommer det nog att visa sig, att förhållandet mellan tjänstgöringen vid armén och vid flottan är mycket olikartadt, enär vid flottan förekomma mångfaldiga kommanderingsposter, såsom kommanderingar på stationen, till varfstjänstgöring m. m., hvilka icke hafva någon motsvarighet vid armén. Jag fäster mig, som sagdt, icke mycket vid aflöningsbeloppen, ehuru jag äfven deri instämmer med den föregående talaren, utan förnämligast vid principen för löne regleringen, och anser det derfore vara mycket bättre, om den nuvarande aflöningsstaten finge kvarstå oförändrad, än att bifalla vare sig Stats-Utskottets eller Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Jöns Rundbäck: Jag hade icke tänkt att uppträda i denna fråga, enär jag anser obehöfligt att, då Stats-Utskottet bjudit skäl för sitt förslag, tillägga något vidare, utan tillkommer det Kamrarna endast att döma deröfver. Här har emellertid yttrats några ord, som jag icke kan underlåta att besvara. Man har nemligen sagt, till och med på statsrådsbänken, att det är omöjligt att genomföra denna löne reglering, derfore att den skulle medföra förminskning i de löner, som en del officerare nu hafva. Jag får dock påpeka, att, så vidt jag läst Kongl. Maj:ts proposition rätt, der är fråga om en löne reglering och icke om löne förhöjning för flottan. Då vi i fjor reglerade staterna för armén, skedde, såsom herrarna nog, liksom jag

minnas, en förminskning i löneförmånerna för vissa regementens officerare; ett regemente hade t. ex. förut icke mindre än 169 procent mera i aflöning än efter 1833 års stat, och andra funnos som hade lika mycket som efter nämnda stat. Löneregleringen då uppgjordes emellertid på det sätt, att som ett medium erhöles samtliga regementen och corps en löneförhöjning af 85 procent till 1833 års normalstat; men på samma gång många regementen på så sätt fingo förhöjning, fingo andra förminskning. Här är nu, såsom sagdt är, fråga om en lönereglering; och Utskottet har härför i sitt förslag antagit samma grundsats, som Riksdagen i fjol godkände, då det gälde armén, den nemligen att lika grader skola hafva lika aflöning. Jag tror också, att Utskottet i detta fall står på så säker botten, att det icke torde vara lätt att rubba den grunden; jag åtminstone har icke hört någon bättre föreslås, och en sådan torde ej heller finnas.

Hvad nu först och främst beträffar de fasta lönerna, så är skillnaden i desamma enligt Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag så obetydlig, att derom väl icke är mycket skäl att tvista. Men Utskottet har velat bibehålla och tillämpa den förut antagna grundsatsen, och Utskottet bör väl hållas räkning för att det byggt sitt förslag på denna princip och icke på lösan sand.

En annan del af ämnet deremot har jag icke, oaktadt jag själf deltagit i Utskottets förhandlingar, fått klar för mig. Kongl. Maj:t säger nemligen i sin proposition, att de officerare, som verkligen tjenstgöra, skola hafva den och den dagaflöningen. Jag frågade i Utskottet om meningen härmed vore, att denna dagaflöning skulle vara allt, hvad de tjenstgörande egde att uppbära utöfver lönen; men svaret vardt tvetydigt. Slutligen kom man dock underfund med, att det fans en särskild sjöaflöning under tjenstgöringen till sjös, hvarigenom löneförmånerna under tjenstgöring skulle blifva betydligt större än den i Kongl. propositionen omnämnda lönen och dagaflöningen; men sjöaflöningen regleras ej af Riksdagen utan endast af Kongl. Maj:t. Är det nu verkligen så, att Kongl. Maj:t menat, att under verklig tjenstgöring personer af den eller den graden skola hafva den eller den dagaflöningen, men ingen särskild sjöaflöning, då har Utskottet gjort orätt, i det Utskottet gått ett steg längre än Kongl. Maj:t, då Utskottet föreslagit, att under sjötjenstgöringen dagaflöningen skulle höjas med 50 procent, men då kan det ej vara skäl att klandra Utskottet för njugghet. Men kvarstår åter sjöaflöningen jemte dagaflöningen, då tjenar det till intet att tala om att reglera lönerna. Då skulle nemligen denna sjöaflöning utgå och dessutom dietpenningar och messpenningar, hvilka sistnämnda Utskottet alls icke tagit i beräkning. Högste befälhafvaren, eskaderchef och officerare, som äro befälhafvare på första klassens fartyg, uppbära nemligen enligt gällande tjenstgöringsreglemente, förutom dietpenningar, s. k. messpenningar till belopp af 5 kronor om dagen af hvar och en officer, som messar vid hans bord, hvilka äro de, som hafva regementsofficers rang. Märkvärdigt är emellertid att, då Utskottet är liberalt, påstår man det göra indragningar och tvärtom. Man har också sagt, att mellan flottan och armén

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

är stor olikhet i det afseendet, att sjöofficer kan beordras till tjänstgöring när som helst. Detta är nog sant; men jag undrar, om ej arméns officerare hafva skyldighet att när som helst på ordres genast gå till sin Konungs och sitt lands försvar, utan att kunna ursäktas sig dermed, att de icke behöfva tjänstgöra annat än vid mötena.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid nu; ty om det behöfves, kan jag ånyo begära ordet. Vill Kammaren afslå punkten, så kan jag nog foga mig deri; men jag ber att Kammaren åtminstone icke måtte återremittera punkten till Utskottet, ty det är min fullkomliga öfvertygelse, att Utskottet icke kan inkomma med något annat förslag.

Jag yrkar bifall Utskottets hemställan.

Herr Lindmark: Jag hör med tillfredsställelse, att den föregående talaren funnit Stats-Utskottets tillvägagående liberalt; jag beklagar blott, att jag icke genom hans anförande funnit mig föranlåten att frångå min åsigt, att vi sjöofficerare enligt detta förslag skulle blifva sämre lottade än landtofficerarne.

Jag talade förra gången, då jag hade ordet om dietpenningarne och sjöafflöningen. Dietpenningarne utgå under sjötjänstgöring för hvarje officer och jag var också nog liberal att inräkna dem i deras lön, ehuru jag kauske icke nog tydligt nämnde det. För en regements-officer, som har befälet på ett första klassens fartyg, uppgå de till 8 kronor per dag, och jag kan upplysa om att de med förständig hushållning jemnt och nått äro tillräckliga för att bestrida omkostnaderna för bordet. Jag anmärkte, att, om man af dietpenningarne för t. ex. en kommandörkapten, som har 8 kronor om dagen, beräknade såsom vinst hvad hans vivre hemma samma tid skulle kosta — antag 2 kronor om dagen — återstoden ej lemnade någon behållning, ty den ginge åt för bestridande af kostnader som äro oskiljaktiga från hans ställning som chef, då han äfven har att bestrida vivre för hofmästare och kock. Herr Jöns Rundbäck talade om messpenningarne. I tjänstgöringsreglementet är visserligen föreskrifvet att regementsofficerarne, d. v. s. de officerare som höra till chefens stab skola messa vid chefens bord, men ersättning härför skall af dessa officerare lemnas af de dietpenningar, som de uppbära. Således är det officerarne sjelfva, icke kronan, som få vidkännas utgiften härför. En annan sak är om man måhända anser denna ersättning för hög, men det är, som sagdt, i alla händelser icke kronan som skall betala messningen.

Hvad beträffar Utskottets liberalitet i fråga om sjöafflöningen, så inskränker den sig dertill att Utskottet föreslagit den gamla dagafflöningen plus 50 procents förhöjning. Huru Herr Rundbäck, hvilken såsom stats-utskottsledamot måste ega tillgång till Kongl. Maj:ts proposition i frågan, kunnat förutsätta, att enligt Kongl. Maj:ts förslag, dagafflöning och sjöafflöning skulle åtnjutas på samma gång, förvånar mig i sanning. En blick på den till denna hufvudtitel hörande tabellen litt. I i den Kongl. propositionen torde vara tillräcklig att öfvertyga Herr Rundbäck om hans misstag dervidlag; ty der ser man att exempelvis chefen för sjökrigsskolan, som årligen är sjökommen-

derad cirka 4 månader, endast blifvit upptagen till dagaflöning för 240 dagar eller 8 månader.

Jag har ännu icke hört någon som kunnat vederlägga mitt påstående — hvilket sålunda kvarstår oförändradt — att med antagande af detta förslag sjöofficerarnes ställning blir sämre än förut. Hvarföre har Utskottet icke t. ex. tagit i betraktande dessa arfvoden, som tilldelas vissa officerare vid landtarmén? Jag tror att flottans båtsmanskompanichefer i landsorten, som nu efter regeringsbeslutet hvardera fått 2 à 3 kompanier under sig, vore lika förtjente af sådana arfvoden som landtofficerarne. Jag har, som jag förut nämnt, icke undersökt dessa löner i och för sig, utan jag har endast uppdragit en jmförelse emellan de af Utskottet föreslagna lönerna och dem Riksdagen redan beviljat armén och dervid visat att flottans officerscorps blifvit behandlad som styfbarn.

Herr Jöns Rundbäck yttrade, att här vore fråga om en löneroglering, icke om en löneförhöjning, samt anförde såsom skäl för Utskottets förslag de förhållanden, som egde rum vid lönerogleringen för landtarmén, hvarigenom officerarne vid ett och annat regemente erhöilo mindre lön än förut. Men jag hemställer, om denna jmförelse i detta fall kan vara tillänplig. Då gälde det en stor organisationsfråga, som *måste* genomföras äfven om den vore förenad med stora uppoffringar å vissa regementens officerares sida, — det var nemligen då fråga om att åstadkomma likställighet i löneförmåner mellan arméns befäl och underbefäl på samma gång det gälde militiebostälernas indragning till statsverket; men att uppställa som regel, att officerarne skulle vara skyldige att underkasta sig *hvarje* reglering, det är icke det samma, och jag tror icke heller att grundlagen tillstödjer det. Visserligen heter det der att officerarne kunna afsättas, men jag tror det står lika tydligt, att detta dock icke kan ske utan dom och ransakning. Då vi hafva fått ovillkorlig fullmakt å våra tjenster, så skulle det icke vara rättvist att förfara mot oss på ett sätt, hvarigenom våra vilkor skulle försämras och sålunda lönerogleringen omöjliggöra. Jag tror att det är vådligt att uttala sådana satsar.

Herr Jan Andersson yttrade att de vore bäst att taga bort dietpenningarne. Ja, nog vore det bra, om chefer och officerare på våra fartyg blefve tillvanda att utan all ersättning bära det stundom tunga ansvar, som åtföljer deras befattningar.

Jag har förklarar, att jag mycket gerna skulle gå in på att flottans officerare i afeende å lönerna blefve alledes likstälde med arméns officerare; men då Herr Carl Ivarsson förklarade att Utskottets förslag ginge i den rigtning som blifvit angifven i några från förvaltningen af sjöärendena på befallning afgifna förslag, så tillåter jag mig bestrida rigtigheten af denna uppgift. Utskottet har från Förvaltningen af Sjöärendena erhållit uppgifter angående de belopp, hvar till lönerna i fråga skulle uppgå, derest den för armén fastställda lönerogleringen härvidlag skulle läggas till grund. Om dessa uppgifter nämner Utskottet i sitt betänkaude ej ett ord. Men Utskottet har äfven mottagit en annan uppgift, utarbetad enligt förelagda grunder, deri det särskildt påpekades huru ofördelaktigt det skulle blifva

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

för sjöofficerarne om sistnämnda grunder för regleringen här tillämpades. Icke förty och oaktadt ingen här begärt någon löneförhöjning, men väl rättvisa, hafva dessa sist nämnda uppgifter varit för Utskottet bestämmande.

Man har vidare påstått att pensioneringen för flottans personal borde göras likställig med pensioneringen för armén. Detta Utskottets skäl har dock redan blifvit af chefen för Sjöförsvarsdepartementet bemött. Man borde dessutom icke förglömma, att flottan har sin egen pensionskassa, till hvilken hvarje officer, äfven efter Kongl. Maj:ts nyligen i ämnet afgifna nådiga proposition, af sin årliga lön får lemna dryga bidrag för att komma i åtnjutande af en pension från densamma, och i Kongl. Maj:ts, proposition är det föreslaget att pensionerna till $\frac{2}{3}$ skola bestridas från denna officerarnes pensionskassa. Då således denna pension utgår af officerarnes egen kassa, så borde denna omständighet väga icke så litet i vågskålen, helst denna pensionskassa icke kan utan dess egares medgifvande indragas till statsverket, ej heller pensionsafgifterna till densamma höjas utan delägarnes hörande och medgifvande. Jag hemställer derföre om det under sådana förhållanden kan vara skäl att vid den i fråga varande lönerregleringen taga likställighet med armén, hvad *pensioneringen* angår, till norm för bestämmandet af de fasta lönerna, då man i öfrigt lemnar denna likställighet å sido.

Jag glömde att förra gången jag hade ordet påpeka, att äfven flaggunderofficerarne blifvit styfmoderligt behandlade af Utskottet. Man har visserligen såsom skäl för den åt dem föreslagna lönerregleringen uppgifvit, att deras aflöning borde ställas lika med den för arméns underofficerare bestämda; men i detta afseende förekommer dock den skiljaktighet att, under det hvarje fanjunkare, som har en rustkaummare under sin vård, erhåller ett årligt arvode af 400 kronor, några sådana arvoden ej finnas föreslagna för flottans underofficerare. Enda skilnaden i aflöningsförmåner mellan 1:sta och 2:dra gradens underofficerare vid flottan ligger i dagaflöningen, som för de förre är 50 öre högre än för de seurare. Men då denna högre inkomst uteslutande är beroende af huruvida man inkallas i tienstgöring, och flaggunderofficerarne oftast kommit ur den kraftiga åldern, kommer det lätt att hända, det 1:sta gradens underofficerare blifva sämre lottade än 2:dra gradens. Äfven detta synes mig vara en fråga, hvars behjertande är af högsta vikt.

På grund af hvad jag nu och förra gången yttrat, måste jag således instämma med Herrar Leijonhufvud och Adlersparre. Helst hade jag visserligen sett, om, med afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som Utskottets förslag, frågan hade blifvit uppskjuten för att ånyo tagas under ompröfning.

Då chefen för Sjöförsvarsdepartementet, att döma af hans senaste anförande, tyckes acceptera Utskottets förslag under den förhoppning, att de påpekade orättvisorna af en kommande Riksdag måtte blifva afhjulpna, vill jag eudast uttrycka den förhoppning att så måtte ske. För egen del är jag pessimist, och jag tror mig nästan kunna här på stående fot redigera det som Stats-Utskottet på en sådan

framställning kommer att lemna. Jag instämmer således, såsom jag sagt, i de tvenne nyss nämnde talarnes yrkande om återremiss.

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Herr Liss Olof Larsson, hvilken, enligt anteckning å utlåtan-
det, reserverat sig mot Utskottets ifrågavarande hemställan, anförde:
Då jag reserverat mig mot denna punkt, så anser jag mig icke behöfva
hvarken försvara Utskottets förslag eller till vederläggning upptaga
de deremot främställda anmärkningar, och kan således för min del
fatta mig temligen kort i frågan.

Jag har icke heller kunnat biträda Kongl. Maj:ts proposition,
utan yrkar för det närvarande afslag äfven derå. Vid en närmare
granskning af Kongl. Maj:ts förslag skall man nemligen finna en sådan
mängd af aflöningstitlar upptagna, såsom dagaflöning, sjöaflöning, diet-
penningar, skeppsportion, m. m., att man väl knappast kan kalla det-
samma en verklig löneroglering, utan snarare en löneinveckling. Ty i
stället för att genom förslaget skulle åstadkommas en förenkling och
reda i flottans nu varande aflöningsförhållanden, skulle desamma snar-
rare derigenom invecklas ännu mera än förut. Kan man nemligen
t. ex. tala om att flottans officerare måste hafva dietpenningar, så
kan man med samma rätt påstå, att äfven befälet vid landtarmén bör
komma i åtnjutande af samma förmån; ty de senare behöfva natur-
ligtvis mat lika väl som de förre. Följden skulle således blifva att
denna aflöningsförmån borde blifva lika både vid armén och flottan.
Ja, man kan sätta i fråga, om man icke med samma skäl kommer
och begär dietpengar åt alla statens löntagare. Man har dock redan
fastat uppmärksamheten vid detta förhållande, hvarföre jag icke vill
dervid uppehålla mig.

Mina anmärkningar mot Utskottets förslag stödjä sig hufvudsak-
ligen på den motivering, Utskottet sjelft begagnat å sidan 2 af dess
betänkande, der Utskottet säger: "Innan Riksdagen fattar något be-
stämdt beslut, som kunde för en längre framtid nödvändigöra ökade
anslag under denna hufvudtitel, är det enligt Utskottets mening af
nöden, att Riksdagen först erhåller kännedom om ej endast det full-
ständiga förslag till landförsvarets ordnande, som snart torde vara att
förvänta, för att med ledning deraf kunna rätt bedöma, hvilken ställ-
ning sjöförsvaret må böra i vårt försvarsväsende intaga, än äfven den
nu pågående utredningen i afseende å landets förmåga att bära de
ökade bördor, hvilka omkostnaderna för ett betryggande försvar må
föranleda".

Jag kan icke neka till att det förefaller mig besynnerligt, att
Utskottet, efter en dylik motivering, kunnat uttala den önskan att de
nu föreslagna aflöningarne måtte uppföras på ordinarie stat, helst hela
denna motivering ej talar för, utan helt och hållet mot fastställandet
af de nya staterna. Visserligen är detta tillvägagående lika med hvad
majoriteten under sista riksdag gjorde i afseende å arméns officerare,
då man reglerade lönerna utan att det ringaste veta huru vårt landt-
försvar kommer att ordnas, men jag, som icke då kunde gilla ett så-
dant förfarande, kan det icke heller nu, och jag kan knappt fatta
huru någon vill eller kan fastställa en ny lönestat, då det står i vida

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

fältet huru sjöförsvaret kommer att ordnas. Den omständigheten, som i fjor utgjorde ett bland de mest talande skälen för bifall till nya lönestaten för landtarméen, förefinnes icke här. Man torde nemligen erinra sig att till och med de, som ville biträda det förslag som då förevar, likväl funno det vara något oegentligt att reglera lönerna utan att på samma gång bestämma huru mycket arbete, som borde därför utgöras; men hufvudskälet till förslaget framgång var att man ville komma åt militieboställena, men det skälet föreligger icke nu, ty herrar sjöofficerare hafva, så vidt jag vet, inga boställen. För min del skall jag således yrka afslag å Utskottets hemställan, och jag gör det af precist samma skäl som de af mig i fjol vid behandlingen af frågan angående landtarméns befäls löne-reglering, uttalade.

Då jag sålunda icke kan finna något af de skäl Utskottet anfört tala för bifall, vare sig till Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag, så skall jag för min del, dels med stöd af hvad jag nyss nämnt och dels med stöd af den af mig nyss anförda delen af motiveringen till Utskottets hemställan, yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Jöns Rundbäck: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke Herr Lindmark, snart sagdt, dertill uppmanat mig. Han yttrade nemligen något, som jag knappt skulle hafva förväntat att få höra från en sådan person som han, eller att Utskottet i denna fråga icke bedrifvit rent spel. För min del skall jag spela med öppna kort, på det han må kunna se huru jag spelar.

Den ärade talaren yttrade, att messpenningarne betalades af officerarne, för att de skulle få messa. Det förundrar mig att Herr Lindmark, som sjelf är sjöofficer, icke vet om officerarne gifva eller få dessa messpenningar. I "Reglementet för flottan", hvilken bok jag lyckats förskaffa mig efter mycket besvär — den är nemligen icke tillgänglig i bokhandeln, och man skulle kunna tro, att man med afsigt undanhölle den för allmänheten — står dock att läsa i § 488 följande: "Såväl högste befälhafvare å flotta, som eskaderchef och af Kongl. Maj:ts utnämnd afdelningschef skall hålla eget bord, vid hvilket fartygschefen och alla ombord varande, till staben hörande personer, som hafva regementsofficers rang, skola messa". Slutligen är i upprättade tabeller, hvartill den nu upplästa paragrafen hänvisar, bestämdt att högste befälhafvaren öfver flottan erhåller 15 kronor per dag, eskaderchef 10 kronor och afdelningschef 8 kronor, i dietpenningar. Men hvar står det skrifvet, att officerarne skola betala 5 kronor för att få messa? Eller skall staten betala dessa penningar? Jag har nu frågat, huruvida denna sjöafflöning inberäknas i dagafflöningen, men har derpå ännu icke fått något svar. Ett är dock otvifvelaktigt, eller att, för den händelse dessa bestämmelser i afseende å aflöningsstaterna kunna regleras utan Riksdagens hörande, vi icke hafva något synnerligt mycket att strida om; ty då kunna ju höga vederbörande efter behag göra lönerna större. Om, som sagdt, höga vederbörande ega att bestämma angående dessa dietpenningar m. m., tjenar det således sannerligen icke till mycket att här gräla om några kronor till flottans officerare, hvilkas aflöning under sådana förhållanden lämpligast bör

regleras vid behandlingen af det anslag, som förekommer under rubriken "flottans öfningar".

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Herr Lindmark: Vi äro ju ense om messpenningarne, eller huru, herr Rundbäck? Herr Rundbäck yttrade, att jag icke gifvit honom någon upplysning om huru mycket sjöaflöningen och dagaflöningen tillhoppa utgöra och huruvida båda dessa aflöningar utgå till sjökommenderad officer. Jag får med anledning deraf endast erinra, om att jag hänvisade honom till Kongl. Maj:ts proposition och de dervid fogade tabeller, af hvilka framgår att dagaflöningen för en officer, t. ex. chefen för sjökrigsskolan, som beräknas vara sjökommenderad 4 månader årligen, endast utgår under åtta månader af året, eller för 240 dagar. På sjön uppbär han således endast sjöaflöning förutom dietpenningar. Jag har förut visat, huru ringa tillökning man hade att förvänta af den af Utskottet föreslagna förhöjningen i dagaflöningen med 50 procent. En person i min grad t. ex. skulle, enligt Utskottets förslag, ega att uppbära en dagaflöning af 4 kronor, alltså med en förhöjning af 50 procent 6 kronor, sjöaflöning. Då efter gjorda beräkningar hvarje officer af min grad hittills i medeltal fått göra 43 dagars sjötjänst om året, blefve hela tillökningen för en kommendörkapten således endast 86 kronor. Att härförutom dietpenningar skulle fortfarande utgå med 8 kronor om dagen, har man ansett vara väl mycket. Men af dessa 8 kronor kunna endast, såsom jag förut anmärkt, 2 kronor räknas såsom verklig inkomst, ty återstoden 6 kronor åtgår till vivret ombord och kan således icke beräknas såsom någon inkomst. Häraf framgår alltså, att dietpenningarne och sjöaflöningarne icke äro så stora, som man förmodar.

Medan jag har ordet, ber jag få fästa uppmärksamheten å ett par andra saker, den ena att dietpenningarne höjas med 50 procent vid tjänstgöring under resa å fremmande farvatten, och detta derför att lefnadskostnaden är högre i främmande land, och den andra, att jag tycker, att man bör hysa det förtroende till regeringen, att den icke tillmötesgår några ohemula anspråk, utan beviljar endast hvad som nätt och jemnt behöfves. För min del är jag också öfvertygad om att regeringen vid sjöaflöningsreglementets uppgörande noga afvägt hvad rättvisa och billighet kräfva. Jag kan härjemte meddela den upplysningen, att sjöaflöningen i aflägsna farvatten förr var större, än den nu är, hvilket väl måste visa, att regeringen icke hyser någon tendens att tillmötesgå några öfverdrifna löneanspråk i nu ifrågavarande hänseende.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de meningar, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall, dels på afslag och dels på återremiss; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förstnämnda af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på återremiss, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:a punkten mom. a af utlåtandet N:o 19,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner Nej, har Kammaren återförvisat ifrågavarande moment.

Voteringen utföll med 116 ja mot 58 nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

I mom. b hade Utskottet föreslagit:

att de löntagare vid flottans officers-, underofficers- och sjömans-corpser samt kleresi-, läkare-, maskinist- och handverksstater, som vore försedde med ovilkorlig fullmakt, skulle ega att vid sina nu varande aflöningsförmåner qvarstå, så vida de ej sjelfve önskade att på ny stat ingå.

Rörande detta förslag anförde

Herr Jöns Rundbäck: Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i denna punkt, men vill i anledning af hvad en talare vid behandlingen af ett föregående moment af denna punkt yttrade, att löne-regleringen icke skulle kunna genomföras utan att löneförminskning för en stor del officerare deraf blefve en följd, påpeka, att, enligt nu föredragna punkt, åtskilliga officerare, der de så önska, ega att vid sina nuvarande aflöningsförmåner qvarstå, hvadan desse följaktligen icke kunna hafva något ondt af nämnda lönereglering.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. c.

I anledning af Kongl. Maj:ts i sammanhang med förslaget till ny löne-reglering för flottans personal gjorda nådiga framställning derom, att hvarje officer och underofficer, som inginge på den nya staten, skulle, då han uppnått den lefnads- och tjensteålder, som berättigade honom till full pension jemte fyllnadspension, vara förpligtad att ur tjensten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att, med den pensionsberättigades medgifvande, låta med afskedet anstå, derest och så länge han pröfvades kunna i tjensten gagna det allmänna; hade Utskottet tillstyrkt, att Riksdagen måtte fatta ett så lydande beslut:

“hvarje officer och underofficer, som ingår på den nya staten, skall, då han uppnått den lefnads- och tjensteålder, som berättigar honom till pension, vara förpligtad att ur tjensten afgå, Kongl. Maj:t

dock obetaget att, med den pensionsberättigades medgifvande, låta med afskedet anstå, derest och så länge han pröfvas kunna i tjensten gagna det allmänna.“

*Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Lagerstråle anförde: I den Kongl. propositionen har nu föredragna moment en något olika lydelse mot den af Utskottet föreslagna. Det heter nemligen i den Kongl. propositionen: "att hvarje officer och underofficer, som ingår på den nya staten, skall, då han uppnått den lefnads- och tjensteålder, som berättigar honom till full pension jemte fyllnadspension, vara förpligtad att ur tjensten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget" etc. Utskottet föreslår nu att orden "full pension jemte fyllnadspension" skulle utbytas mot allenast ordet "pension". Motiven till denna förändring finnas angifna i Utskottets betänkande, men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att, enligt gällande bestämmelser, de skyldigheter, som redan nu åligga embets- och tjenstemän vid flottans stater, blifvit sammanbundna med dessas rätt icke blott till full pension på flottans egen pensionsstat, utan äfven till fyllnadspension. Skulle den af Utskottet här föreslagna förändringen bifallas, så skulle en sådan bestämmelse, i betraktande af hvad som förut är medgifvet för dessa stater, innefatta en förpligtelse för flottans officerare att afgå så snart de vore berättigade till pension från amiralitetskrigsmanskassan, oaktadt denna pension är betydligt mindre än den som varit afsedd att tillfalla en sålunda, möjligen mot sin egen vilja, afskedad officer. En dylik bestämmelse vore mycket strängare än både hvad redan förut i detta afseende finnes stadgadt och hvad af Kongl. Maj:t nu blifvit föreslaget. Det torde således vara skäl, att den i förevarande moment föreslagna underdåniga skrifvelsen komme att affattas i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, och följaktligen, med utbytande af det i Utskottets förslag förekommande ordet "*pension*" mot orden "*full pension jemte fyllnadspension*", erhöle följande lydelse:

"att hvarje officer och underofficer, som ingår på den nya staten, skall, då han uppnått den lefnads- och tjensteålder, som berättigar honom till full pension jemte fyllnadspension, vara förpligtad att ur tjensten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att, med den pensionsberättigades medgifvande, låta med afskedet anstå, derest och så länge han pröfvas kunna i tjensten gagna det allmänna“.

Den omständigheten att frågan om flottans pensionering ännu icke blifvit af Riksdagen eller ens af Stats-Utskottet afgjord gör det ännu viktigare, att nyss nämnda förändring af det nu föredragna momentet iakttages.

Herr Lindmark: Jag ämnade just framställa yrkande om samma förändring, hvarom Herr Statsrådet nyss gjort hemställan. Enligt nu gällande bestämmelser är sjöofficer berättigad till pension efter uppnådda 50 lefnads- och 30 tjensteår samt till full pension och fyllnadspension vid uppnådda 55 år för alla grader till och med kommandörkapten, vid 60 år för kommandörer samt vid 65 år för amiraler.

Antages nu Utskottets förslag oförändradt, lemnas derigenom

Angående
ny löne-
reglering för
flottans
personal.
(Forts.)

regeringen makt att afskeda en officer redan vid 50 års ålder, något som aldrig varit afsedt med 1873 års beslut, hvars fattande jag måste beklaga, då det tillkom innan ännu pensionerna blifvit reglerade.

Detta utgör, såsom mig synes, ett ytterligare skäl för bifall till den af Herr Statsrådet Lagerstråle formulerade förändring af Utskottets förslag, hvilken ordalydelse redan återfinnes i Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse af den 2 September 1873, hvarest det bland annat heter: "att en hvar, som hädanefter till officer eller underofficer vid Kongl. flottan utnämnes, äfvensom redan i tjenst varande officer, som befordras till regementsofficer, eller från lägre till högre regements-officersgrad uppflyttas, skall vara förpligtad att ur tjensten afgå då han uppnått den lefnads- och tjensteålder, som berättigar honom till full pension jemte fyllnadspension, OSS dock obetaget att, med hans begifvande, låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten gagna det allmänna". Vid sådant förhållande hoppas jag, att Kammaren icke skall antaga Utskottets förslag oförändradt, utan yrkar, såsom förut är nämndt, bifall till den af Herr Statsrådet Lagerstråle formulerade förändring af samma förslag.

Friherre Leijonhufvud: Jag är väsentligen förekommen af de båda föregående talarne och yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition oförändrad. Jag gör detta desto hellre som jag nyss under diskussionen om mom. a) yrkat, att löneregleringen för flottan icke måtte tolkas på ett sätt, som gör den flottans officerare m. fl medgifna rättigheten att qvarstå på den gamla lönestaten ofördelaktig, suart sagdt omöjlig, ty genom bifall till Utskottets förslag i mom. b i oförändradt skick sättes, så att säga, en tumskruf på officerarnes frihet att välja emellan den gamla och nya aflöningsstaten. Jag har sjelf förut såsom departementschef påyrkat att sjöofficerare måtte kunna afskedas vid viss ålder; men jag tror dock att denna åtgärd icke bör vidtagas hastigare och kraftigare än enligt Kongl. Maj:ts proposition skulle blifva förhållandet. Jag kan således icke gå in på Utskottets förslag i oförändradt skick; jag kan detta så mycket mindre som frågan om flottans pensionering ännu icke blifvit afgjord. Blifva pension och fyllnadspension sammanslagna till en och den nya regleringen lämpad derefter, så är ju i alla fall ingen skada skedd.

Jag yrkar bifall till den af Herr Statsrådet Lagerstråle formulerade förändring af Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Det är just med anledning af hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende å i fråga varande pensionsstater, som Utskottet i detta moment föreslagit den ordalydelse, som nu blifvit klandrad. Utskottet har nemligen dervid tänkt sig så väl möjligheten af Riksdagens bifall som dess afslag af de föreslagna pensionsstaterna; och Utskottet har derföre velat afpassa ordalydelsen af detta moment så, att det skulle kunna vara tillämpligt, vare sig nu de gamla eller nya pensionsstaterna vunne Riksdagens godkännande. Jag tror alltså, att Utskottets förslag kan antagas. Det är klart, att när man talar om

pension och fyllnadspension, så kan det icke vara lämpligt att, på samma gång man tänker sig ett bifall till hvad Utskottet nu föreslagit, dock påstå att den ordalydelse som nu förefinnes, skulle vara tillämplig äfven på de nya pensionsstaterna. Här är nemligen icke fråga om både pension och fyllnadspension; och jag kan ej heller föreställa mig, att det är Riksdagens mening, att indela dessa pensioner i två särskilda slag.

Således, om dessa ord här införas, har man derigenom på förhand bestämt sig för ett afslag å Kongl. Maj:ts proposition angående flottans pensionering. Är detta meningen, så vill jag icke motsätta mig förändringen, och Stats-Utskottet, som ännu icke behandlat pensionsfrågan, behöfver då icke vara tveksamt vid afgifvandet af sitt förslag deri. Men är det åter meningen, att man bör tänka på huruvida denna fråga kan genomföras eller icke, så tror jag att Utskottets förvarande förslag är lämpligt och bör antagas. Här talas nemligen om pension utan något närmare bestämmande af hvad slag den skall vara, om den skall vara pension eller fyllnadspension; här afses endast de pensionsförmåner, som äro eller kunna blifva i sådant afseende bestämda. Jag tror knappast, att något missförstånd deraf kan uppkomma; ty med "pension" menas här hvad lagligen i sådant afseende utgår, såväl under ena som andra förhållandet. Utskottets förslag har icke heller på något lättsinnigt sätt tillkommit, utan man har i samråd med Utskottets sekreterare noga öfvervägt ordalagen deri och derefter antagit den redaktion Utskottet här framlagt.

Jag tror således, att man med fullt skäl kan godkänna Utskottets förslag, såvida man icke vill på förhand döda Kongl. Maj:ts förslag, i fråga om flottans pensionering, och yrkar således bifall till Utskottets hemställan.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af den siste talarens yttrande anholder jag att få fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att i det förslag till pensioneringsgrunden för flottan, som är af Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagdt, flottans pensionering är grundad på pension och fyllnadspension. *Pension* skulle vara benämningen på den del af pensionsförmåner, som utgår från amiralitets-krigsmanskassan och utgör $\frac{2}{3}$ af pensionens fulla belopp, och *fyllnadspension* den del, som utgår från statsverket och som tillkommer en del löntagare vid en helt annan tidpunkt än den nyssnämnda pensionen.

Det Kongl. förslaget till flottans pensionering är grundadt helt och hållet på nu bestämda förhållanden; och sjelfva ordställningen i de punkter af förslaget, som innehålla bestämmelser om *pension* och *fyllnadspension*, äro hufvudsakligen öfverensstämmande med Kongl. circuläret af den 20 November 1860, hvilket ännu är gällande. Jag skall taga mig friheten att uppläsa ur pensioneringsförslaget de punkter, som afhandla denna sak. I första punkten heter det:

"Den som innehar fast lön på stat, till belopp ej öfverstigande 1,000 kronor, erhåller i pension och fyllnadspension lörens hela belopp. För innehafvare af högre lön utgår pension jemte fyllnadspen-

Angående ny
lönerreglering
för flottans
personal.
(Forts.)

sion med 80 procent af lönen.“ I andra punkten heter det vidare: “En hvar vid ifrågavarande corpser, som vid afskedstagandet stått i tjänst vid flottan i 30 år och uppnått en ålder af 55 år samt i öfrigt till amiralitets-krigsmanskassan erlagt stadgad pensionsafgift, är berättigad att vid afskedstagandet, ur nämnda kassa erhålla pension med två tredjedelar af det belopp, hvartill sammanlagda summan af pension jemte fyllnadspension enligt punkten 1 här ofvan är beräknad.“ Sedermera heter det i femte punkten: “Fyllnadspension, beräknad till en tredjedel af sammanlagda beloppet af pension och fyllnadspension enligt 1:sta punkten, utgår“ o. s. v.

Jag tror således, lika med de förste talarne, att det, för undvikande af tvetydighet, är alldeles nödvändigt, att orden “jemte fyllnadspension“, införas i Utskottets förslag näst efter ordet “pension“.

Herr Carl Ifvarsson: Det kan visst hända, att jag missuppfattat innehållet af den Kongl. propositionen, rörande flottans pensionering, men det är mindre underligt, då jag hastigt genomläst den, och den ännu icke blifvit af Utskottet behandlad. Jag trodde emellertid, att meningen i den var att sammanföra de båda pensionslagen till en enda. Är meningen åter, att vi skola få olika slag af pensioner, då anser jag det vara nästan nödvändigt att undvika att på förhand gifva på hand att så skall blifva.

Jag tror således, att i hvilket fall som helst, antingen den gamla pensionsstaten bibehålles eller den nya antages, förslaget, sådant som det blifvit af Utskottet formuleradt, är det mest passande, som nu kan åstadkommas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, som ock på yrkandet att Kongl. Maj:ts förslag måtte antagas; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering begärdes, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse nu uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten mom. c af utlåtandet N:o 19,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan med den förändring att, i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, ordet “pension“ utbytes mot orden “full pension jemte fyllnadspension.

Omröstningen i vanlig ordning verkställd, visade 96 ja mot 71 nej; hvaran Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

Sedan utgången af voteringen för Kammaren tillkännagifvits, anmälde Herr *Lindmark* sin reservation mot det sålunda fattade beslutet.

Punkten 2.

Bifölls.

Punkten 3.

Utskottet hade, i anledning af en utaf Herr *A. P. Danielsson* i ämnet väckt motion (N:o 40), hemställt:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i nåder taga i öfvervägande, huruvida icke båtsmanshållet skulle kunna i mån af inträffande afgång sättas på vakans.

*Angående
båtsmanshål-
lets sättande
på vakans.*

Ordet lemnades, på begäran, till

Friherre Leijonhufvud, som yttrade: Det är icke första gången som ett förslag, sådant det nu af Stats-Utskottet framställda blifvit väckt här i Kammaren. Riksdagen har till och med afåtit en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t för ett par år sedan. För min del kan jag dock icke gilla den förevarande framställningen. Visserligen har jag en gång sjelf såsom chef för sjöförsvarsdepartementet tagit initiativet till en reducering af båtsmanshållet; men detta skedde i en helt annan afsigt, nemligen för att lätta den tunga, som hårdt tryckte några socknar i Blekinge och Södra Møre härad af Kalmar län i följd af det stora antal båtsmansnummer, som de hade att uppsätta och som i hög grad ökade utgifterna för fattigvården derstädes — ett förhållande som nogsamt vitsordades af statistiska uppgifter. Men ingalunda väckte jag detta förslag ur militärisk synpunkt.

Att denna Kammares majoritet med nöje skall begagna hvarje tillfälle, och således äfven detta, att försvaga indelningsverket, inser jag ganska väl. Men jag anser dock, att Stats-Utskottet äfven denna gång hade kunnat begagna den gamla käpphäst, som förut så ofta med fördel användts, nemligen att föreslå frågans uppskjutande med anledning af den väntade omorganisationen af vårt härväsende. Detta har emellertid Utskottet icke brytt sig om, utan tyckes i förevarande fall på sig vilja tillämpa det gamla ordstäfvet "när jag dricker, är det rätt att dricka", i öfverensstämmelse med hvilken äsigt Utskottet ock framställt sitt förslag om båtsmanshållets ställande på vakans.

Jag kan, såsom sagdt, icke gå in på nämnda förslag, utan måste tvärtom på det varmaste afstyrka bifall till detsamma. Och detta gör jag alldeles oberoende deraf, huruvida båtsmansinstitutionen är god eller ej — hvilket är något, hvarom Kammares majoritet och jag kunna vara af olika tankar — och endast därför, att jag anser, det Sverige, innan det fått en ny härordning, icke har råd att undvara en enda duglig militär vare sig af sjö- eller landförsvaret. Be-

Angående
båtsmanshål-
lets sättande
på vakans.
(Forts.)

höfver än Kongl. Maj:t icke skicka båtsmännen till sjös, så kunna de dock på många andra sätt nyttigt användas.

På förhand uttryckande mitt beklagande, om en skrifvelse sådan den här föreslagna blefve af Riksdagen beslutad och om Kongl. Maj:t skulle lyssna till densamma, får jag således yrka afslag i den föredragna punkten.

Häruti förenade sig Herrar *Treffenberg, Toll, Lindmark* och *Axel Bergström*.

Herr Bruhn. Jag tror, att, om detta förslag till båtsmanshållets sättande på vakans vinner Kongl. Maj:ts samtycke, sådant med verklig tillfredsställelse skall helsas i alla de delar af riket der båtsmanshålllet är förlagdt. Åtminstone skall så blifva förhållandet i den ort, jag representerar. Då emellertid detta båtsmanshållets sättande på vakans icke kan ega rum utan rotehållarnes medgifvande, eftersom de i ersättning måste till staten erlägga vakansafgifter, anser jag mig pligtig meddela Kammaren den tanke om saken som i min ort är rådande.

Förmodligen är för flertalet af Kammarens ledamöter obekant, hvari prestationerna till båtsmanshålllet bestå, eftersom detta är förlagdt endast i sjötrakterna. Man föreställer sig måhända, att den föreslagna åtgärden skulle medföra en lindring för rotehållarne. Detta är dock alldeles icke fallet; — suarare tvärtom.

Förhållandet är nemligen, att enligt med rotehållarne träffade kontrakt kronan åtagit sig, mot ersättning, båtsmännens beklädnad och utredning. Då rotehållarne således endast hafva qvar naturaprestationerna till båtsmännen, nemligen lönen 4 kronor, 2 tunnor råg och torp eller nederlag derfor, tillika med nödigt bränsle, så är det gifvet, att från denna synpunkt betraktadt, rotehållarne icke skola hafva någon synnerligt stor fördel af att betala vakansafgift i stället för att direkt utgöra båtsmännens löneförmåner. Hvad först lönen och spanmålen beträffar, kommer det för rotehållaren på ett ut, om han betalar den till båtsmannen direkt eller i form af vakansafgift till staten. Hvad vidare torpet beträffar, så är det klart, att, då sådana finnas, det icke kan vara någon fördel för rotehållaren att, få disponera det och i stället betala afgift till staten. Torpet står nemligen färdigt att begagnas och i de flesta fall får nog båtsmannen fortfarande begagna detsamma med sin familj; men den hyra rotehållaren kan betinga sig af den förre båtsmannen eller af någon annan person blir sannolikt — om ens någon — i alla fall icke så stor, att den kan motsvara hvad rotehållaren i stället får betala till staten. Jag tror således, att rotehållaren icke tillskyndas någon ekonomisk fördel deraf, att hans nummer ställes på vakans.

Från en annan synpunkt betraktadt är det derföre denna åtgärd vore önskelig. Båtsmanscorpen är nemligen icke så populär åtminstone icke de delar af landet, der den är förlagd, som önskligt vore. En båtsman har icke samma anseende som den indelte soldaten. Jag vill härmed visst icke hafva uttalat något klander öfver båtsmanscorpen; men så är dock förhållandet. Som vi alla känna, äro båtsmanshållen

förlagda uti landets kustprovinser, i ändamål att först och främst erhålla *sjöfolk* till båtsmän. Men detta är åtminstone numera omöjligt. En kofferdisjömän erkänner båtsmannen såsom sjömän ungefär lika litet som en lifgardist erkänner den numera indragne stadssoldaten såsom soldat. Erbjuder man en kofferdisjömän värfning som båtsman, så finner han sig nära nog förolämpad och nekar bestämdt. Rotehållaren nödgas därför söka anvärfva båtsmän från andra från hafvet aflägsnare trakter, och är således vid valet ofta inskränkt till sådana personer, som kanske aldrig förr ens sett sjön, långt mindre äro några sjömän. Att bland dem finnas bra folk vill jag icke förneka; men personer, som sålunda lemna hemorten, äro vanligen uppväxte i fattigdom, hafva kanske delvis lifnärt sig med betlande; hos dem torde sålunda ej rätt stor underbyggnad för den militära banan eller tjänstgöringen till sjös vara att finna.

Vidare tror jag, att ett skäl till båtsmännens ringa anseende kan sökas i den tjänstgöring de äro underkastade. Då de till följd af sitt stora antal icke kunna vid de hvart tredje år återkommande utkommendingarne till sjötjänstgöring mera allmänt användas, så måste de vid stationerna sysselsättas med allehanda annat arbete, bredvid det egentliga sjöyrket, arbeten, som hvarken äro egnade att utbilda dem till sjömän eller höja deras anseende.

Huru som helst, så är det emellertid ett obestriddigt förhållande att båtsmännen för närvarande icke åtnjuta något särdeles anseende; och det är därför en allmän önskan från rotehållarnes sida — oakadt de icke göra någon vinst derpå, snarare tvärtom — att båtsmanshållen må ställas på vakans.

Ser man nu efter, huru det förhåller sig med båtsmännens behöflighet för flottan och i sådant hänseende söker ledning i bilagan till den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof, så finner man att, efter den plan sjöministern uppgjort, det efter förloppet af 12 år, eller då den nya planen för vårt sjöförsvår skulle vara fullt genomförd, skulle erfordras 2,386 man gemenskap på flottans stat förutom reservstaten och sjöbeväringen. Efter samma utredning upptager flottans stat för närvarande en gemenskap af 5,506 man, omfattande matroskompanierna, eldare- och handverkskompanierna och båtsmanskompanierna, de sistnämnda med en numerär af 4,686 man. Enligt samma utredning, skulle således, om personalen i dess helhet förblefve oförminskad, 12 år härefter ett öfverskott å gemenskapen af 2,120 man förefinnas. Men denna siffra är naturligtvis ett tryckfel i den Kongl. propositionen, ty öfverskottet blir, såsom en och hvar lätteligen finner, 3,120.

Detta öfverskott uppkommer naturligtvis på båtsmanskompanierna, ty att de begge andra staterna, matroskompanierna med sina 600, samt eldare- och handverkskompanierna med sina 220 man, skulle lemna något öfverskott, är otänkbart; dessa sistnämnda corpser behöfva i stället ökas.

Det är sålunda på båtsmanskompanierna som detta öfverskott af 3,120 man skulle uppstå om 12 år, då nemligen planen till den nya sjöförsvårorganisationen skulle vara färdig.

*Angående
båtsmanshå-
lets sättande
på vakans.
(Forts.)*

Angående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)

Undersökes nu vidare huru det i närvarande stund skulle ställa sig med nämnda öfverskott, så möter det visserligen svårighet att deröfver uppgöra några tillförlitliga beräkningar, men då vi nu knappast ega en tredjedel af den sjömateriel, som enligt Kongl. Maj:ts förslag efter 12 år skulle finnas, så torde det ej vara för mycket antaga att båtsmanshålllet nu kunde nedsättas till två tredjedelar af hvad som efter dessa 12 års förlopp skulle erfordras. För den sjömateriel vi nu ega, skulle således efter denna beräkning 771 eller i jemnt tal 800 båtsmän vara tillräckliga. Antager man nu att båtsmansnumerären skulle i mån af afgang ställas på vakans, så skulle, med beräkning af en tjänstgöringstid af i medeltal 20 år, efter dessa 12 år, då planen skulle vara genomförd, finnas 1,878 båtsmän kvar. Vi behöfva vid den tiden endast 1,566 man och skulle sålunda ändå få 312 man öfver. För min del kan jag icke finna det vara lämpligt att hålla en så stor sjöpersonal, som omöjligt kan i yrket öfvas eller blifva fullt sjöduglig. Och herr sjöministern har sjelf medgifvit, att båtsmännen aldrig kunna blifva sjöduglige. Det heter nemligen i den Kongl. propositionen att "fyra till fem uppfordringar böra antagas i allmänhet åtgå, innan en båtsman kan anses duglig att uppflyttas till 1:sta klassens sjöman och då har han i de flesta fall nått den ålder af 35 å 40 år, som gör honom mindre tjenlig för sjökrigstjensten". Han är således, innan han hinner tillräckligt öfvas, för gammal och blir på grund häraf aldrig fullt duglig till sjötjänstgöring. Vidare säger sjöministern: "En ytterligare vakanssättning inom båtsmanshålllet, på sätt den redan finnes för Blekinge och Södra Møre härad af Kalmar län medgifven, skulle derföre, derest den i öfrigt finnes lämplig, enligt min åsigt långt ifrån att vara för flottan menlig, befordra dess tjenstbarhet, under förutsättning naturligtvis att de inflytande vakansafgifterna finge, på sätt eger rum i afseende å afgifterna för vakanta båtsmansnummer inom nyss nämnda provins och härad, användas för ökande af matros-, eldare- och handtverkskompanierna till den nummerstyrka, som erfordras till bemanning af materielen och öfriga behof i de delar, stamtrupp dertill bör användas".

Således synes det, som om icke heller ur flottans egen synpunkt det vore något skäl att hålla på båtsmännen.

På nu anförda skäl skall jag således anhålla att få instämma i Utskottets förslag.

Herrar *And. Andersson* i Intagan, *Lind*, *Billström*, *Hylander* och *Friherre Cederström* instämde med Herr Bruhn.

Chefen för Kongl. Sjöförsvars-departementet Herr Statsrådet *Friherre von Otter*: Jag har endast velat fästa uppmärksamheten derpå, att antingen Riksdagen besluter en sådan skrivelse, som här är föreslagen, eller icke, Kongl. Maj:t icke lärer kunna fatta något beslut i detta hänseende, förrän en hel del andra saker blifvit afgjorda. Min enskilda uppfattning af frågan har nyss blifvit anfordrad af en värd talare på Hallandsbänken. Men jag har jemte de ord, som han åbe-ropat, äfven uttalat det förklarande att, för att någon del af båts-

manshället skall kunna sättas på vakans, man måste vidtaga sådana åtgärder att man kan finna folk till ersättning för båtsmännen. Det torde således vara alldeles nödvändigt att först och främst utvidga skeppsgosseanstalten. Ty i den skall ju inläggas det frö, hvarur ersättningen skall uppspira. När detta skett, då först tror jag, är frågan i det hänseendet mogen att taga under ompröfning.

*Angående
båtsmanshället
sättande på
vakans.
(Forts.)*

Men det är en annan omständighet, som man äfven måste taga i betraktande. Jag har sagt, att jag ansett att omkring 2,400 man stam skulle vara tillräcklig för att jemte reserven och sjöbeväringen på ett tillfredsställande sätt bemanna den materiel, som enligt min åsigt är nödig för att uppbringa försvaret till sjös till den styrka, som är erforderlig. Men det måste alltid bero på den materiel, som en gång kommer att finnas, huru stor personal är behöflig. Om herrarne behaga taga del af den jemförande tabellen 1 till bilagan 4 a) till Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, finna herrarne att ett fullkraftigt bepansradt fartyg för det rörliga kustförsvaret icke erfordrar mera än omkring 176 man till bemanning. Antager man vidare, att fyra opansrade kanonbåtar skulle i stridskraft motsvara ett sådant pansarfartyg som de nyssnämnda i strid vid den öppnare delen af kusten, så skulle, då hvarje kanonbåt erfordrar 71 mans besättning, för bemanning af dessa fyra kanonbåtar erfordras nära två gånger så mycket folk som det i styrka lika pansarfartyget. Således, förrän frågan om materielen är afgjord, är det möjligt att bestämma huru stor personal som behöfves. Deremot är det alldeles gifvet, att, om man skulle antaga en materiel, som fordrar en större fast stam än 2,400 man, öfningsanslaget äfven komme att i förhållande dertill växa. Jag vet derjemte icke huru man under sådant förhållande skulle kunna åstadkomma den öfning, som erfordras för att hålla denna större stam fullt duglig; och jag vet icke heller huru man på annat sätt än genom att hålla dem ständigt till sjös skulle kunna sysselsätta dem vintertiden. Dessa omständigheter böra tagas i betraktande, då man vill afgöra frågan om huru materielen skall vara beskaffad.

Den siste ärade talaren uppdrog en tablå, som skulle utvisa, till hvilken utsträckning han ansåg båtsmanshället för närvarande kunna sättas på vakans. Jag ingår fullkomligt på hans mening att $\frac{1}{3}$ af båtsmanshället nu skulle kunna sättas på vakans; men i så fall vore det icke heller möjligt att uppfordra de öfriga blott hvar tredje år, såsom nu är brukligt.

Grefve Björnstjerna: Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har nyss redogjort för de uttryck, han haft till statsrådsprotokollet, och på hvilka såväl motionären Herr Danielsson som Utskottet byggt sitt förslag. Genom dessa ord: "derest den (vakanssättningen inom båtsmanshället) i öfrigt finnes lämplig" har Herr Statsrådet också uttalat, att maritima hinder verkligen förefunnos för att nu ställa båtsmanshället på vakans.

Angående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)

Såsom landtofficer, måste jag dock betrakta frågan äfven ur en annan synpunkt. Ett nytt härordningsförslag står visserligen på dagordningen; hvem vet huru frågan derom kommer att lösas? Hvem vet, om vi icke slutligen måste bygga på den gamla grunden, den på hvilken vi nu stå? I sådant fall är båtsmanshållet, om detsamma för flottan kan undvaras, deremot nödvändigt för armén. Herrarne veta nemligen allesammans, att åtskilliga provinser i vårt land sakna stamtrupper. Så t. ex. finnas inga dylika hvarken i Vesternorrland, i Blekinge, i Halland eller på Gotland. Endast båtsmanshåll finnas der. Såvida vi skola behålla den gamla arméorganisationen, måste således till nödigt stöd för beväringen linietrupper uppsättas i de landskap, som nu icke hafva sådana.

Jag har icke hört någon, som egnat uppmärksamhet åt landtförsvarsfrågan, bestrida detta. Mig förefaller det då alldeles klart, att de båtsmän, som icke behövas för flottan, böra öfverflyttas till armén.

En talare här bredvid yttrade, det han ansåge båtsmannen sakna de egenskaper, som utmärka den indelta soldaten. Jag beklagar, om så skulle vara förhållandet, men i sådan händelse torde det antagligen härleda sig derifrån, att båtsmannen utkommenderas till tjenstgöring hvart tredje år och följaktligen ryckes från hemmet under en tredjedel af sin tjenstetid. Skulle detta förhållande upphöra, finnes ju intet skäl hvarför båtsmannen skulle i något afseende stå efter den indelta soldaten. Äfven båtsmannen har ju eget torp, egen härd och eget hem, han är, äfven han, härdig, lydig, ärlig och villig; hans befäl intygar säkert allt detta. Jag kan derföre icke finna annat, än att han bör vara fullt lämplig till stamsoldat. Man kan, för att uppnå detta mål, antingen öfverflytta båtsmansroteringen på landtförsvaret eller ock helt enkelt anbefalla att båtsmännen öfvas till lands jemte dem tilldelad beväring. Detta senare låter sig mycket väl göra, oaktadt båtsmännen fortfarande räknas till flottan. För båtsmännen sjelfva medför förändringen ingen svårighet. De tjenstgöra, efter hvad vi alla veta, redan nu under vissa förhållanden såsom landtrupper. En sådan öfflyttning af båtsmansroteringen skulle derjemte, i min tanke, icke blott blifva till stor nytta för vårt försvar, utan äfven medföra icke obetydliga fördelar för rotehållarne. Naturligt är, att det för dessa är i hög grad betungande, att båtsmännen hvart tredje år uppådas till tjenstgöring på stationerna. Rotehållarne måste nemligen under detta år sjelfve sköta torpet, hvaremot om den ifrågasatta öfverflyttningen kommer till stånd detta ej kommer i fråga, enär indelta soldatens tjenstgöring ej räcker längre än några veckor på året. Härtill kommer att manskapet utan tvifvel då komme att bestå af mera dugliga och pålitliga personer, än nu är förhållandet, då de aldrig kunna beräkna att få för längre tid stanna hemma, utan ständigt befinna sig så att säga på rörlig fot.

Slutligen och då jag för min del anser att vi icke böra kasta bort något af hvad som tillhör försvarsverket, detta må nu vara mera eller mindre fullständigt, förrän vi veta, hvad vi få i stället, hoppas jag, att Kammaren icke bifaller den skrifvelse, Utskottet föreslagit.

Jag yrkar följaktligen afslag å Utskottets hemställan i nu föredragna punkt.

Herr Engman: Jag är tacksam ej mindre emot motionären för det förslag, som han väckt, än äfven emot såväl Utskottet, derföre att det tillstyrkt en sådan skrifvelse, som motionären föreslagit, som emot Chefen för Sjöförsvars-departementet, hvilken uttalat sig i samma syfte dels uti sitt anförande till statsrådsprotokollet, dels ock här i Kammaren. För min del är jag öfvertygad om, att det icke är lämpligt att längre underhålla denna corps af båtsmän, enär af dem icke kunna danas några dugliga sjömän. I likhet med Chefen för Sjöförsvars-departementet anser jag det vara mycket förständigare att utvidga skeppsgosseskolan och bestrida de utgifter, som derför blifva erforderliga, med de vakansafgifter, som erhållas från båtsmanshållen, ty detta synes vara det lämpligaste sättet att skapa dugliga sjömän för vår flotta.

Herr Grefve Björnstjerna ansåg, att man af båtsmännen skulle kunna bilda stamsoldater lika väl som af annat folk. Ja, anser man det, måtte man i sanning icke hafva stora anspråk på våra stamsoldater. Ty man skall komma ihåg, att de, som låta värfva sig till båtsmän, i allmänhet tillhöra den sämsta delen af folket, och bestå af personer, som icke kunna föda sig på annat sätt. Emellertid vill jag icke längre upptaga Kammarens tid, utan anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Med Herr Engman instämde Herr *Malmberg*.

Herr Lyth: Då jag i hufvudsak är af samma åsigt, som de talare, hvilka förordat bifall till såväl motionen som Utskottets hemställan, vill jag fatta mig helt kort och endast nämna, att åtminstone i min hemort ett försök att afskaffa en institution, som länge ansetts olämplig för nu varande tidsförhållanden, skulle mottagas med mycken glädje och tacksamhet. Det är så många gånger bevist och ådaga-lagdt, att denna institution är alldeles otjenlig för sitt ändamål, och att folket anser de kostnader, som nedläggas på densamma, vara så godt som bortkastade, att jag ej derom behöfver yttra mig. Jag kan derföre icke annat än på det varmaste tillstyrka bifall till motionen och Utskottets förslag.

Medan jag har ordet skall jag dock, med anledning af Herr Grefve Björnstjernas yttrande, att på Gotland endast funnes båtsmansrotering och inga stamsoldater, bedja att få erinra, att den der befintliga nationalbeväring och dess stamtrupp väl i någon mån torde få anses ersätta den stam som annorstädes förefinnes, och att denna provins, äfven om man bortser från båtsmansroteringen, således ingalunda är befriad från den skyldighet att bidra till landtförsvaret, som åligger öfriga delar af vårt fosterland.

Herr *Per Larsson* förenade sig uti Herr Lyths yttrande.

*Ingående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

Angående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)

Herr Key: Den ärade talare på stockholmsbänken, som yrkade att Utskottets föreliggande skrivelseförslag måtte afslås, nämnde, bland annat, att Utskottet uti motiveringen till sitt förslag skulle "återkommit till sin gamla kähphäst", uti hvilket förhållande talaren förmedlade sig funnit en bekräftelse på det bekanta uttrycket: "när jag dricker, är det rätt." Det skulle mindre hafva förvånat mig, att just denne talare framkastat en sådan förebråelse emot Stats-Utskottet, om icke samme ärade talare sjelf såväl som den talare, hvilken med honom instämde, medan de voro ledamöter af Konungens råd, föreslagit båtsmansinstitutionens uppläfvande. Uti det förslag i härorganisationsfrågan, som förelades förldet års Riksdag, var nemligen ifrågasatt, att båtsmansinstitutionen skulle upphävas, samt vederbörande orter på annat sätt bidraga till försvaret. Nu säga de att båtsmännen äro nödvändiga. Nyss anförda uttryck, "när jag dricker, är det rätt" torde sålunda vara vida mera tillämpligt på dem sjelfve än på Stats-Utskottet. Dessutom tillhör den så kallade "kähphästen" icke Utskottet ensamt, utan den har Andra Kammaren haft i sin ego alltifrån första början.

Jag tillåter mig erinra derom, att Utskottet i sin motivering omnämnt den underdåniga skrivelse, som Riksdagen den 11 Maj 1869 till Kongl. Maj:t aflät, och uti hvilken skrivelse Riksdagen verkligen anhöll, att de då till öfverflyttning på landtförsvaret ifrågasatta nummer af båtsmansroteringen måtte, i mån af inträffande afgang, tills vidare ställas på vakans. Kongl. Maj:t hade föreslagit, att 1,667 båtsmän måtte få till landtförsvaret öfverflyttas, å hvilken framställning Riksdagen afgaf ofvannämnda svar.

År 1870 väcktes af en ledamot utaf denna Kammare, kapten Palander, en motion, bland annat, derom, att de nummer af båtsmanshåll, rörande hvilka sådant icke redan beslutats, måtte i mån af dåvarande båtsmäns inträffade afgang, på vanligt sätt tills vidare ställas på vakans. Ett särskildt Utskott tillsattes med anledning af Herr Palanders berörda motion, och detta Utskott hemställde i en punkt, att Riksdagen måtte i underdånig skrivelse uttala såsom sin åsigt, bland annat: "att, hvad särskildt anginge båtsmanshåll, detta vore betydligt större, än som under närmare framtid kunde anses för sjöförsvaret behöfligt, och att endast så stor del deraf, som motsvarade behöfvet, borde för sitt ursprungliga ändamål bibehållas." Denna hemställan godkändes af Första Kammaren, hvaremot Andra Kammaren, som ansåg berörda uttalande icke tillräckligt bestämdt och af allt för ringa omfattning, beslöt en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t om "huruvida båtsmanshåll numera kunde vara tidsenligt och för sjöförsvaret behöfligt, eller om det icke skulle vara ändamålsensligare, att båtsmanshåll efter hand ställdes på vakans."

Jemväl uti det förslag till landtförsvarets organisation, som vi emottogo år 1871 och uti alla sedermera afgifna förslag, har städse varit ifrågasatt, att båtsmansinstitutionen skulle såsom obehöflig flyttas öfver från flottan för att kunna användas till förökande af landtförsvaret.

Med sådana antecedentia förefaller det mig mer än orättvist, att man här talar om en "käpphäst," som Utskottet nu skulle hafva skaffat sig. Skall man nemligen någonsin kunna tala om konsekvens, så är det just uti förevarande fall. Och jag förundrar mig icke der-öfver. Ty har man än kunnat vara oense om, huruvida indelta soldaten vore lämplig för sitt ändamål, bör man åtminstone icke kunna vara oense om båtsmansinstitutionens olämplighet för *sitt* ändamål. Det händer ofta, att en person från det inre af landet antages till båtsman och sändes ut till sjös såsom fullgod sådan efter ett eller ett par års tjenstgöring till lands som — uppappare, och man gör ändock anspråk på, att en sådan skall vara en duglig sjöman. Man torde med allt skäl, i likhet med Utskottet, kunna påstå, att en dylik institution icke numera kan betraktas såsom tidsenlig, samt att den blifvit det allt mindre i samma mån som fartygscerterna förändrats och man, bland annat, öfvergått från roddbåtar till ångbåtar, hvartill ju också erfordras maskinister, eldare, handverkare och dylika, som man i allmänhet icke kan påräkna att erhålla af båtsmännen.

Jag stöder mig ytterligare på hvad uti Kongl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag anförts uti ifrågavarande afseende och af en föregående talare äfven återopats. Det heter nemligen der, att "en ytterligare vakanssättning inom båtsmanshållet skulle," — enligt Herr Statsrådets åsigt, — "långt ifrån att vara för flottan menlig, befördra dess tjenstbarhet, under förutsättning naturligtvis, att de inflytande vakansafgifterna finge, på sätt eger rum i afseende å afgifterna för vakanta båtsmansnummer inom nyss nämnda provins och härad, användas för ökande af matros-, eldare- och handverkskompanierna till den nummerstyrka, som erfordras till bemanning af materielen och öfriga behof i de delar, stamtrupp dertill bör användas." Nu hörde vi visserligen nyss af Herr Statsrådets yttrande, att man icke kan på förhand beräkna, huru stor flottans personal behöfver vara, ty detta kunde bero på det ena eller andra beslut, som Riksdagen kunde komma att fatta i afseende å fartygens antal, men jag tror för min del, att man äfven, utan att bestämma något sådant, kan vara fullt ense om, att båtsmanshållet bör försättas på vakans, blott vakansafgifterna få användas till flottans bemanning; detta framgår, synes mig tydligt af Herr Statsrådets ofvan anförda yttrande. Utskottet framhåller äfven detta i motiveringen.

Utskottet säger nemligen så här: "lärande vakansafgifterna antingen få, på sätt motionären föreslagit, till flottans kassa ingå för att användas till ökande af sjömanskorpsens styrka, eller ock till statsverket indragas emot erforderligt anslag till aflönande af det manskap, som i stället för båtsmanskompanierna blifver för flottan behöfligt." Här föreslår Stats-Utskottet ganska bestämdt, att i den mån, som båtsmännen ställas på vakans, skola de inflytande vakansafgifterna användas till behöfligt manskaps anskaffande, antingen på det sätt, att afgifterna direkt dertill användas, eller att dessa medel till statsverket indragas mot ersättning till så stort belopp, som för behöfvets fyllande erfordras. Någon våda kan således icke uppstå deraf, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:st anhåller, att båtsmanshållet mätte ställas

*Angående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

*Anjående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

på vakans, ty i och med detsamma denna skrivelse blifver Riksdagens beslut, har i motiveringen blifvit uttaladt, att nödiga medel skola blifva ställda till Kongl. Maj:ts förfogande, vare sig behovet blifver större eller mindre.

Jag tror alltså att vi fullkomligt lugnt och utan att behöfva frukta någon förryckning i fråga om flottans tjänstbarhet kunna gifva vårt bifall till Stats-Utskottets förslag, hvarå jag ock värdsamt anhåller om proposition.

Herr Ola Månsson: Då jag nu ämnar yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt, sker det ingalunda af ekonomiska skäl, ty den erfarenhet jag har från den ort jag tillhör, der vi för åtskilliga år sedan erhållit tillåtelse att sätta halfva båtsmansroteringen på vakans, har visat, att vakansafgifterna äro så höga, att någon fördel i ekonomiskt hänseende derigenom i sjelfva verket icke vunnits. Men deremot finnas andra skäl, hvarför jag anser Utskottets förslag lämpligen böra antagas. Dessa skäl hafva redan blifvit under debatten uttalade och dervid särskildt framhållet, att dessa båtsmän icke alls passa för den materiel vi nu hafva. Jag tror ock, att de fleste inom Kammaren måste på förhand erkänna, att hela båtsmansinstitutionen alldeles icke passar för nutidens förhållanden och icke är sådan den bör vara. Om nu dessa vakansafgifter ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, för att på det sättet användas till vårt sjöförsvaret, att därför anvärfves dugligt sjöfolk, tror jag, att flottans bemanning derigenom skall vinna betydligt i jemförelse med de nuvarande båtsmännen, och därför kan jag nu icke annat än i korthet yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Danielsson: Det har visserligen redan blifvit så mycket sagdt, för att vederlägga dem, som yrkat afslag på Utskottets förslag i denna punkt, att jag icke kunde behöfva lägga något dertill, men då jag är motionär i frågan, ber jag ändock att få yttra några ord.

Här har blifvit sagdt, att kostnaderna för det manskap, som skulle anskaffas i båtsmansroterings ställe, skulle blifva allt för stora och betungande. Jag ber i det hänseendet få nämna, att hela båtsmansroteringen utgör 5,676 man, hvilka tillsamman kosta staten och rotehållarne en årlig summa af icke mindre än omkring 1,200,000 kronor. Om man nu vet, att af detta båtsmanshåll uppbudas årligen en sjettedel, eller 946 man, så kostar hvarje karl i rundt tal omkring 4 kronor om dagen utan afseende å deras större eller mindre tjänstbarhet.

Jag hemställer till Eder, mine herrar, huruvida det icke skulle vara mera öfverensstämmande med god hushållning, att öfverlemna den summa, detta båtsmanshåll kostar årligen, till staten, som har lättare att anskaffa mera tjenligt folk än dem rotehållarne kunna anskaffa, ty det är alldeles gifvet, såsom chefen för sjöförsvaret också nyss sade, att dessa personer, som uppspira från statens skeppsgosseskolor, skola blifva bättre än de gamla båtsmännen. Om så sker, ligger deri, så att säga, en hel nationalvinst icke endast för rotehållarne, utan äfven för sjöförsvaret och för det ändamål, som med båtsmansroteringen afses.

I afseende å denna fråga är här vidare att beakta, att vår fartygs-

materiel nu undergått så väsentliga förändringar, att vi i stället för vår gamla så kallade roddflotta, som fans qvar ännu år 1867 och som tillsammans erfordrade en bemanning af 5,749 man, i det en kanon-sloop, som kostade 27,000 kronor, fordrade en besättning af 58 man, en kononjolle, som kostade 13,500 kronor, 22 man och ett lineskepp, som kostade 900,000 kronor, 700 man, numera erhållit fartyg, t. ex. våra monitorer, som kosta 2,000,000 kronor och det oaktadt icke fordra större besättning än 80 eller 100 man. Då nu så är förhål-landet, är det också alldeles klart och tydligt, att den person, som har en så dyrbar egendom i sin hand och skall manövrera dermed, också behöfver manskap med betydligt större skicklighet och öfning än hela den massa folk, som förut trampade däckens ombord å våra örlogsfartyg och icke egde någon särdeles sjömannskicklighet. Det skulle verkligen förefalla mig högst besynnerligt, om denna Kammare nu i detta fall skulle ändra åsigt, men jag befarar dock icke, att något sådant skall inträffa, utan tror fullt säkert, att Kammaren temligen enstämmigt skall bifalla hvad Utskottet i nu föreliggande punkt förelag-
slagit.

Jag skulle visserligen kunna angifva åtskilliga skäl såsom bevis på båtsmännens oduglighet för flottans behof, men då jag antager, att detta är tillräckligt väl känt för hvar och en i Kammaren, så tror jag, att jag kan helt och hållet uraktlåta det, såsom obehöfligt, och inskränker mig endast till att yrka bifall till Utskottets förslag under förbehåll likväl att åter få begära ordet, i händelse jag dertill genom någon annan talares yttrande skulle känna mig föranlåten.

Herr Jöns Rundbäck: Jag läste för några år sedan i en tid-skrift för sjöväsendet, utgifven här i landet, ett yttrande af en amiral Porter i fråga om, huru en flotta skulle vara inrättad på bästa sätt för att motsvara sitt ändamål. Han säger deri: "gif mig fartyg af papper, men gif mig dugligt manskap, och jag skall försvara mig mot hvem som helst, men gif mig fartyg med pansar och manskap, som icke duger till något, och jag skall icke uträtta något."

Jag är öfvertygad om sanningen af dessa ord och vågar derföre påstå, att våra båtsmän icke äro ett dugligt manskap för vårt sjöför-svar, och jag får tillägga, att jag betraktar denna fråga icke från rust- eller rotehållares synpunkt, utan från flottans och statens stånd-punkt, ihågkommande den höga uppgift flottan har i afseende på landets försvar och nödvändigheten för densamma att hafva ett manskap, lämpadt efter nutidens fordringar samt utbildadt till verkliga sjömän; och vågar jag påstå, ehuru jag icke är sakkännare, att våra båtsmän äro inga sjömän; de äro allt annat än sjömän, och det är omöjligt att af dem utbilda sådana. Då vi nu veta, att vi behöfva stärka vårt försvar, då vi erkänna att våra försvarskrafter icke äro tillfyllest-görande, hvarföre skola vi då bibehålla en öfvertalig corps, som är långt större än som kan användas, en corps, som icke lämpar sig för utbildning af sjömän, och hvarföre vill man icke i detta fall göra hvad som borde göras, nemligen att taga bort hela denna corps och använda de penningar, som i vakansafgifter inflyta, till anvärfvande

*Angående
båtsmanshålllets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

Angående
båtsmanshålllets
sättande på
vakans.
(Forts.)

af folk, som äro möjliga att uppfostra för detta yrke och danas till dugliga sjömän, hvartill våra båtsmän icke kunna utbildas. Den Kongl. propositionen har äfven omtalat allt detta, så att jag icke behöfver yttra mig vidare derom för att visa, att äfven med en större fartygsmateriel, än vi nu hafva, båtsmännens antal ändock är för stort. Är det då skäl att blott och bart för ett historiskt intresse behålla en sådan corps. Och har denna sak något att skaffa med införandet af en ny arméorganisation? Nej, icke alls! Den har icke det minsta att skaffa med frågan om båtsmanshålllets borttagande och sättande på vakans. Tvärtom skulle införandet af en ny härordning derigenom underlättas, ty huru än vårt landtförsvar blir ordnad, så vågar jag påstå, att våra båtsmän, helst då de äro så beskaffade som nu, icke kunna motsvara det ändamål, som med dem egentligen afses. Derföre tror jag, att ju förr vi börja med att indraga båtsmanshålltet och använda de inflytande vakansafgifterna till att lega dugligt sjöfolk, ju klokare handla vi, och göra vi icke detta, så böra vi aldrig tala om att anskaffa en förbättrad fartygsmateriel eller söka jemföra oss med andra nationer. Jag tror i detta fall, lika med amiral Porter, att det är *manskapets* duglighet, som i detta fall afgör en flottas företräde framför en annan.

Jag har nämnt, att våra båtsmän i allmänhet torde vara så beskaffade, att de icke äro duglige till sjömän, och för att illustrera detta påstående vill jag omtala, att i Bohuslän voro för ett par hundra år sedan båtsmanskompanierna förlagda till norra delen af provinsen, men de togo sig då före att rymma så mycket till Norge, att man ansåg sig tvungen att förlägga dem till södra delen af länet. De fingo då en lång landväg, så att de icke så lätt kunde gå öfver till Norge och då ansåg man sig vara säker på att få behålla dem, emedan man antog för gifvet att de icke skulle begifva sig till Norge *sjövägen*. Man vann också målet genom detta arrangement.

På de skäl jag nu anfört yrkar jag bifall till Stats-Utskottets förslag och jag försäkrar ännu en gång, att jag icke gör detta af något rotehållareintresse, utan jag gör det för flottans bästa och för vårt försvarsväsendes utveckling.

Herr Bruhn: Då jag varit nog lycklig att få rigtigheten af de beräkningar, jag gjort i fråga om den del af båtsmanshålltet som utan olägenhet kunde ställas på vakans, vitsordade af Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet, torde derom icke vidare behöfva ordas.

Enda vilkoret för detta försättande på vakans af en del af båtsmansroteringen vore, såsom Herr Sjöministern också nyss sade, att den öfriga delen af båtsmanshålltet desto mera skulle öfvas eller möjligen behöfva hållas i ständig tjenstgöring.

Efter denna af mig gjorda och af chefen för Sjöförsvarsdepartementet vitsordade beräkning behöfvas för gemenskapen af flottans stam, utom redan befintliga matros-, eldare- och handtverkskompanier, 12 år här-efter, eller då den uppgjorda planen skulle vara genomförd, 1,566 man, och i närvarande stund, med den materiel vi nu ega, ej fullt 800 man.

Jag förmodar, att det icke kan falla Riksdagen och ännu mindre denna Kammare in att neka sjöministern fullt dugligt folk till flottan, isynnerhet som jag tror, att inga förökade utgifter derigenom skulle uppkomma. Vakansafgifterna skulle nemligen nog förslå att anskaffa och hålla dessa personer i en sådan tjensteöfning, att de kunde utbildas till dugliga sjömän, hvilket båtsmännen, efter hvad af Herr Sjöministern vitsordats, aldrig hinna blifva. Jag vågar således smicka mig med att i detta fall vara med Herr Sjöministern lätt öfverens.

Hvad vidare beträffar den ärade talarens på stockholmsbänken, Herr Grefve Björnstjernas yttrande, att, då vi behöfva ett landtförsvär, dessa båtsmän skulle kunna vara lämpliga att dit öfverflytta, så kan detta visserligen vara sant, men det låter sig dock icke göra med de båtsmän, som *nu* finnas, utan dertill erfordras *annat* folk. Första vilkoret således, för att båtsmanskompanierna skola kunna till infanteriet öfverflyttas, är, att det nuvarande manskapet afgår; ty detta duger icke, och jag är öfvertygad om, att den ärade talaren sjelf icke skulle i en corps, som ställdes under hans befäl, gerna vilja mottaga några tusen båtsmän, vare sig såsom infanterister eller kavallerister.

Det är redan förut af Kongl. Maj:t vitsordadt, att båtsmännen till deras nuvarande antal äro obehöfliga för flottan, och jag kan såsom exempel derpå nämna, att för några år sedan rotehållarne i den del af landet jag tillhör sammankallades för att yttra sig öfver, huruvida de vore villiga att i stället för båtsmän uppsätta ett kompani infanteri, som jag tror en jägarecorps; men frågan om landtförsvärets omorganisation i sin helhet var då redan väckt, och som större fordringar ovilkorligen ställas på en infanterist än på en båtsman — hvilket Herr Grefve Björnstjerna torde bättre än jag veta — så afslog rotehållarne detta anbud. Just för att befrämja det af Herr Grefve Björnstjerna antydda båtsmännens öfverförande till landtförsväret, är ett sådant förslag som det nu framlagda att förorda, och på grund häraf samt af hvad jag förut tillåtit mig andraga yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Här har blifvit så mycket taladt i denna fråga, att jag gerna skulle kunna afstå från att yttra mig; men jag har begärt ordet för att besvara en ärad talares på stockholmsbänken anförande, i hvilket han yrkade, att Kammaren måtte afslå Utskottets hemställan i nu föredragna punkten. Kommer Riksdagen att ogilla detta förslag, då hoppas jag, att de herrar, som nu yrkat afslag, skola göra detsamma, då det blir fråga om anslag till byggande af krigsfartyg. Ty skola nuvarande båtsmännen utgöra vårt sjöförsvär, då behöfva vi sannerligen icke flera fartyg, än vi redan hafva. Detta bevisas tillräckligt deraf, att, då för någon tid sedan en del af södra Möre båtsmanskompani blifvit kommenderadt till Karlskrona, samt några dagar efter ankomsten dit en del af dem kommenderades till sjös, rymde många genast ut åt landsbygden och uppehöll sig der, till dess de antogo, att de fartyg, å hvilka de varit kommenderade, kommit så långt från land, att de med säkerhet visste,

*Angående
båtsmanshålets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

Angående
båtsmanshålllets
sättande på
vakans.
(Forts.)

att de skulle slippa följa med. Efter återkomsten fingo de visserligen några dagars mörk arrest, men undgingo emellertid sjökommanderingen. Då våra båtsmän äro sådana, tror jag för min del skäl ej vara att bibehålla dem, och på den grund yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Grefve Björnstjerna: De fleste af de talare, som uppträd till försvar för Utskottets förslag, hafva hufvudsakligen framhållit, att våra nuvarande båtsmän icke äro lämpliga till sjömän. Detta påstående behöfver jag icke upptaga till besvarande, eftersom jag icke i mitt föregående yttrande uttalat mig om deras duglighet till sjös, utan endast talat om arméns behof af dem, för den händelse någon ny arméorganisation icke kommer till stånd. Jag anhåller deremot att med några ord få bemöta Herr Danielssons anförande. Han uträknade, att båtsmännen kosta för närvarande rotehållarne och staten omkring 4 kronor om dagen, och yttrade: "jag hemställer, om man icke för den summan skulle kunna skaffa dugliga sjömän". Jo, det kan man bestämdt efter min tanke, men jag betvivlar, att någon båtsmansrotehållare skulle vilja betala 4 kronor om dagen för att blifva af med båtsmanshålllet; det är just deri, som frågan ligger. Deremot påstår jag, att, om rotehållaren endast betalar hvad som nu erlägges i vakansafgift för en båtsman, man icke för detta belopp skulle kunna erhålla en duglig sjöman.

Herr Bruhn yttrade, att regeringen alltid skulle kunna påräkna erforderligt anslag för att anskaffa dugligt manskap, men detta torde dock icke vara så alldeles säkert. Regeringen begärde anslag för att nödortfigt inöfva våra landttrupper. Vi sågo i förgår, huru den gemensamma votering utföll, som afgjorde den frågan. Herr Jöns Rundbäck ansåg att den nu föreliggande frågan icke hade någonting gemensamt med den tillämnade arméorganisationen. Detta är mycket riktigt, jag är af fullkomligt samma mening, för såvidt någon ny arméorganisation verkligen kommer till stånd, byggd på de grunder, som af mig förordats. I sådant fall äro våra nuvarande båtsmän behöfliga hvarken för armén eller flottan. Kommer deremot en sådan arméorganisation *icke* till stånd, då blir det nödvändigt att anskaffa stamtrupper för alla de delar af landet, der sådana förut icke finnas.

Herr Bruhn yttrade vidare, att båtsmännen — jag förmodar han menade dem i Halland — äro så dåliga, att de ej kunna användas såsom soldater. Dessa båtsmän har jag icke sett och kan därför icke uttala något omdöme om deras duglighet, utan endast, derest förhållandet verkligen är sådant som den värde talaren uppgifvit, yttra mitt beklagande deröfver. Deremot har jag sjelf sett båtsmän här i Stockholm deltaga i landttruppernas öfningar och har dervid funnit deras hurtighet ganska anmärkningsvärd. Deras tiraljörsexercis var oklanderlig, och sina landstigningskanoner framdrogo de med ganska stor hastighet. Hvar och en, som vid dessa tillfällen sett våra båtsmän, skall medgifva, att de lofvade blifva till soldater ganska lämpliga. Detta gäller nu båtsmännen på östkusten, och det är möjligt att förhållandet är olika på västkusten; men i så fall torde väl detta kunna

förbättras. Enär, som jag har sökt visa, det icke skulle vålla rothållarne någon förlust om båtsmännen öfvades till lands, och då, derest vi nödgas fortfarande bygga landtförsvaret på de gamla grunderna, det blir nödvändigt — jag säger *nödvändigt*, och ingen lärer vilja bestrida detta — att för beväringen anskaffa stamtrupper i de delar af landet, der sådana icke redan finnas, då ligger det nära till hands att der-till använda båtsmännen.

En ärad talare fråu Gotland, om hvilken jag för öfrigt hyser en hög tanke, ansåg att Gotland för närvarande redan hade en stamtrupp. Denna stamtrupp inskränker sig dock till 25 artillerister, ty beväringen lärer väl icke kunna anses såsom stamtrupp åt sig sjelf.

Jag yrkar fortfarande afslag å Utskottets ifrågavarande förslag.

Herr Key: Här har uttalats många betänkligheter mot Utskottets förslag, och man har också uttryckt den önskan, att båtsmännen skulle reserveras för landtförsvaret. På sätt jag visade, då jag förra gången hade ordet, har Herr Sjöministern afsett, att, om dessa båtsmän sättas på vakans, derigenom inflytande medel skulle användas till aflöning för flottans nya personal, hvarigenom *denna* skulle blifva *mera tjänstbar*. Jag tror derföre att man, oaktadt all välönskan för landtförsvaret, hvarken bör eller kan inlägga någon reservation till förmån för båtsmanshållets bibehållande, då de vakansafgifter, som skulle utbetalas i stället för båtsmanshållet, äro ämnade att användas till anskaffande af annat manskap för flottan. Nu säger man visserligen att dessa vakansafgifter i allt fall icke skulle förslå till anskaffande af nytt manskap för flottan; ja, detta blefve utan tvifvel förhållandet, om man behöfde *lika mycket* manskap till den nya flottan, som båtsmännen nu utgöra; men jag vill härvid påminna om, att för några år sedan en fackman uträknade, att om samtliga båtsmanshållen skulle vara uppsatta och vår nuvarande fartygsmateriel med alla dessa båtsmän på en gång bemannas, så skulle fartygen sjunka af lastens tyngd.

Jag skulle vidare kunna hafva lust att upprepa ett yttrande, som förut blifvit i denna Kammare uttaladt af en annan fackman, som under en föregående riksdagsperiod var representant. Jag har här i min hand hans anförande; bland annat tänkvärdt säger han deruti; "Landets sjöförsvår bör, enligt mitt förmenande, öfverlätas till den dugligare och bättre delen af vår sjöfartsidkande befolkning, och landtförsvaret till dem som idka landtmannanäringar i allmänhet. Visserligen har man exempel på, att afsutne ryttare blifvit använda till sjös och äfven sjömän till häst, men bäst går det väl, när hvardera vidblifver sitt yrke och tidigt deri inöfvas? Så länge vi begagna bänkåran, vefven eller trumphjulet som fortskaffningsmedel, finnes ännu något skäl för båtsmännens bibehållande, men ångkraften borde helt och hållet aflösa dessa föräldrade verktyg och med den båtsmanshållet försvinna. De båtsmän, som numera äro obehöfliga för tjänstgöring å flottans fartyg, borde aflösas, och vakansmedlen för dem användas som bidrag till byggande af tidsenliga krigsfartyg, att framdeles bemannas af dugliga artillerister, sjömän och maskinister."

*Angående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

Angående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)

Den man, som yttrade detta, hade sjelf varit både sjöman och sedermera chef för Motala mekaniska verkstad, samt således kompetent mer än de fleste att i denna fråga uttala sig.

Men det var emellertid egentligen icke för att säga detta, som jag begärde ordet, utan för att omnämna, att i Första Kammaren detta skrifvelseförslag fallit utan votering. Det är icke första gången — och detta visade jag då jag förra gången hade ordet — som Andra Kammaren i denna sak gått längre än Första Kammaren; och då nu Första Kammaren icke gått framåt, utan tvärtom kan sägas hafva tagit ett steg tillbaka, så vore det så mycket större skäl, att Andra Kammaren denna gång tager steget fullt ut och går konsekvent tillväga samt för sin del, fastän något praktiskt resultat deraf icke kan vinnas, dock såsom en opinionsyttring beslutar denna skrifvelse till Kongl. Maj:t om båtsmanshållets sättande på vakans, till hvilket förslag jag derföre fortfarande yrkar bifall.

Herr Adlersparre: Jag hade icke ämnat uppträda i denna fråga, emedan jag anser den föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t ej kunna medföra några menliga följder. Men under diskussionen har följts så förklenliga omdömen om båtsmännen — jag talar ej om båtsmanshålllet — att jag icke kan stillatigande afhöra dem.

Låt vara, att det är mycket svårt och kanske omöjligt att erhålla första klassens sjömän bland båtsmännen — och sådant folk är det ondt om, hvarthelst man vänder sig — så får jag dock förklara, att bland dem kan finnas ganska goda sjömän. Jag talar här af egen erfarenhet. Jag har t. ex. sett ett linieskepp upptäckas från det understa vantet ända upp till bramsalingen uteslutande af båtsmän och utan biträde af en enda af flottans fasta matroser. Vidare kan jag nämna, att på en fregatt, på hvilken jag var befälhafvare och som vintertid seglade på Nordamerikanska kusten, hvarje segel på stormasten sköttes af endast båtsmän. Och de gjorde sitt arbete lika bra, som de af flottans fasta matroser, hvilka skötte seglen på de öfriga två masterna. Det är visserligen sant, att dessa båtsmän utgjordes af utvaldt folk. Det nu anförda bevisar dock, att äfven bland båtsmännen finnes dugliga sjömän, och att det hufvudsakligast är öfning som fattas. Å andra sidan fordrar sanningen det erkännande, att bland dem äfven finnas ej så få, som aldrig kunna utbildas till sjömän. Min åsigt är att det för flottan icke blir någon vinst att mista båtsmännen; men då vi hafva en stor fråga, nemligen värnepligtsfrågan, för ögonen, och den nu föreslagna åtgärden är ett steg åt detta mål, kan jag ej inse, hvarföre vi icke böra taga detta steg, då såsom villkor för båtsmanshållets sättande på vakans sjöförsvaret skulle komma i åtnjutande af vakansafgiften, hvarigenom de afgångna båtsmännen kunna ersättas med annat folk.

Medan jag har ordet, ber jag att få säga den ärade representanten på hallandsbänken, att såväl för kofferdifartyg, som örlogsfartyg finnas inga sämre till besättning, än de som tagas från fiskare. De bästa sjömän kunna deremot utbildas af unga, raska drängar ifrån skogarne i Småland och Vestergötland, om nemligen man erhåller dem

vid unga år och de få tillräcklig öfning. Men fiskaren med sin krokiga rygg och sina styfva ben duger icke till matros på råseglare.

Då dertill kommer att Herr Sjöministern ej har något att erinra emot båtsmanshällets sättande på vakans, i den mån sådant utan olägenhet kan ske, kan jag för min del ej finna det vara origtigt att till Kongl. Maj:t aflåta en skrivelse i sådant syfte, som här är i fråga, hvarföre jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

*Angående
båtsmanshällets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

Herr Abr. Rundbäck: Det torde vara känt, åtminstone inom denna Kammare, att jag för min del med värma håller på allt, som rör indelningsverket, och jag har hjertligt beklagat hvarje bemödande man gjort att rivna ned detta, innan man ännu erhållit något nytt i stället, och särskildt det stora steg, som man i fjor tog på denna väg, då Riksdagen biföll Kongl. Maj:ts framställning om militiebostälernas indragning, hvarigenom halfva indelningsverket de facto upphäfdes. Derföre skulle jag äfven i dag motsätta mig Utskottets förslag i denna punkt, derest fråga vore om upphäfvande af indelningsverket, för så vidt detta rör båtsmanshället. Derom är dock icke fråga, utan endast om den effektiva roterings upphörande emot att i stället lemnas motsvarande kontanta bidrag, så att icke vidare roten utan staten skall få taga karl. Roten afstår således från sin rätt att sjelf taga karlen, men begär derför ej befielse från sin skyldighet att underhålla honom medelst erläggande af vakansafgift. Under sådana förhållanden och då en stor del af båtsmännen ej äro så dugliga sjömän, som de borde vara, och sjöförsvaret sålunda gör en vinst, utan att indelningsverket i denna del behöfver uppoffras, synes det mig ej vara på minsta sätt riskabelt att ingå på Utskottets förslag. Ty om, som jag hoppas, och en general på stockholmsbänken yttrat — jag ber att särskildt få tacka honom för dessa från honom oväntade ord — om vi, säger jag, få vårt landtförsvaret bygd på den gamla nationela grunden, så är den nu ifrågavarande delen af indelningsverket icke borta, derföre att den är stäld på vakans, utan fortfarande disponibel för ändamålet. Och är detta så mycket mera händelsen, som vi, i händelse af landtförsvarets ordnande på nämnda sätt, väl icke kunna bibehålla det nuvarande indelningsverket alldeles oförändradt, utan måste fördela dess börda på de öfriga burgna klasserna, eller på dessa och stateu i förening. För den skull finner jag ingen risk vid att bifalla förslaget.

Herr Danielsson: Endast några ord med anledning af Grefve Björnstjernas yttrande derom, att rotehållarne ej skulle vilja betala 4 kronor om dagen i vakansafgift för en båtsman, till hvilket belopp han upp gaf, att jag skulle hafva beräknat den kostnad, hvarje båtsman för närvarande förorsakar rotehållarne. Men antingen måste Grefve Björnstjerna icke hafva hört hvad jag sade eller ock tyckte han det vara roligt att få anföra något så besynnerligt som det ofvan anmärkta. Jag sade nemligen, att, om man tager i betraktande båtsmanshällets effektiva styrka och jemför denna med den summa, som båtsmanshället kostar såväl rotehållarne som staten, samt dividerar denna summa

*Ingående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)*

med antalet af vanligen i tjänst varande båtsmän, så belöper sig på hvarje sådan en summa af omkring 4 kronor om dagen, och detta utan afseende å karlens större eller mindre duglighet såsom sjöman. Rotehållaren *måste* ju rekrytera, vare sig han nu kan anskaffa en lämplig karl eller måste besätta numret med en person, som icke är fallen för yrket. Och att rekryteringen är förenad med stora svårigheter, derpå har man många exempel. Jag kan i detta hänseende åberopa förhållandet på den ö jag representerar. Oaktadt befolkningen der till stor del har sin sysselsättning på sjön, är man sällan i stånd att förmå någon af öns egna innevanare att blifva båtsman, utan måste man fylla de lediga numren med personer, som komma drifvande exempelvis från Småland. Jag hemställer till herrarne, om det är rimligt, att ett sådant förhållande skall förtfara. Herr Adlersparre nämnde visserligen att de sjömän, som rekryteras från skogsbygden, blifva de dugligaste. Ja, detta kan nog vara sant. Men jag tror, att det nu för tiden är nästan omöjligt att träffa på en enda *hurtig yngling*, som vill taga tjänst såsom båtsman. Rotehållaren kan därför ej bära ansvaret, äfven om rekryten befinnes vara aldrig så oduglig, då ju numret måste vara besatt och man vid sådant förhållande får nöja sig med den karl, man kan erhålla.

Öfvertygad, som jag således är, att sjövapnet skall vinna på den föreslagna förändringen, yrkar jag bifall till hvad Utskottet i denna punkt hemställt.

Herr Torpadie: Jag är den aktade talaren på stockholmsbänken, som nyss hade ordet, mycket tacksam för de välvilliga ord han yttrade till båtsmännens försvar, ty det gör alltid på mig ett pinsamt intryck, då man fördömer en hel samhällsklass, vare sig det nu sker mer eller mindre hänsynslöst. Men jag får tillika gifva tillkänna, att jag gillar den åsigt min länskamrat uttalat emot bibehållandet af båtsmanshålltet i dess helhet, eftersom något synnerligt förtroende dervid icke är fäst, ehuru jag för min del är öfvertygad om, att orsaken härtill är att söka uti den omständigheten, att båtsmannen icke kan erhålla tillräcklig öfning.

En annan af mig lika högt aktad talare på samma bänk yttrade att båtsmännen borde bibehållas, emedan de under vissa förhållanden med fördel kunde göra krigstjänst till lands. Ehuru jag gerna böjer mig för hans stora erfarenhet, vet jag dock icke, att vår krigshistoria har att uppvisa något exempel på, att man användt våra båtsmän bland landttrupperna, och ännu mindre att man gjort det med någon fördel. Visserligen har man af den utländska krigshistorien funnit, att sjömän stridt till lands, såsom t. ex. under Napoleon den I:s krig på spanska halfön, då England på sådant sätt använde en del af sina "Blåjackor," hvilka jemväl der, liksom senare på Krim, häfdade sitt lands ära. Ja, äfven nordens historia omtalar sådana exempel, såsom att vid Carl X Gustafs stormning af Köpenhamn, en del holländska matroser med mycken tapperhet stridt i danskarnes leder. Och i slaget vid Lund kämpade norska sjömän emot våra trupper. Med den vördnad som jag hyser för den gamla svenska tapperheten, är jag

också öfvertygad om, att våra båtsmän icke skola i farans stund i detta afseende visa sig sämre än sina öfriga landsmän. Men då, så vidt jag kan finna, förhållandet är, att båtsmanscorpsen i dess helhet ej är särdeles lämplig till sjös, synes det mig ej vara klokt att behålla densamma af det skälet, att den möjligen kan göra nytta till lands.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Bruhn: Det är med anledning af den talares på stockholmsbänken, som senast hade ordet, yttrande som jag ännu en gång i denna fråga upptager Kammarens tid.

Den ärade talaren tog båtsmännen mycket varmt i försvar, och därför är jag honom tacksam. Jag har emellertid icke angripit dem, utan endast i afseende å deras duglighet åberopat Herr Sjöministerns påstående, att de i allmänhet icke blifva sjömän af första klassen, emedan de, innan de hinna tillräckligt öfvas äro för ganla. Och jag vill visst icke påstå, att icke bland båtsmännen finnas individer, som kunna blifva, och jemväl sådana, som redan äro goda sjömän.

Talaren å stockholmsbänken har sjelf åberopat ett exempel på hurusom han på en fregatt eller linieskepp skött stormastens segel uteslutande med båtsmän, men medgaf dock, att det varit ett urval af båtsmän. Men att bland några tusen båtsmän skulle finnas ett så stort antal dugliga sjömän, som erfordras för att sköta segeln till en enda mast, lärer väl ingen hafva betviflat.

Det var emellertid icke egentligen härom jag ville yttra mig, utan min afsigt var att bemöta hvad samme talare yttrade om hvarifrån dugliga sjömän erhöles. Han sade nemligen, att dugliga sjömän icke erhöles bland kustbefolkningen men väl från skogarne i det inre landet. I sanning, ett ganska eget yttrande, som, derest det vore med verkligheten öfverensstämmande, skulle innebära bland annat, att indelningsverkets grundläggare begått ett grymt misstag, då de förlade båtsmanskompanierna vid kusten i stället för uti de småländska skogarne eller ännu högre upp i landet. I detta hänseende ber jag dock få erinra, hurusom Göteborgs handelsflotta rekryteras från Bohuslän och Halland, och att, som jag tror, dess besättning just icke gjort sig känd att vara odugliga sjömän; åtminstone lära de väl icke vara sämre der än å andra orter.

Hvad samme talare nämnde derom, att fiskarebefolkningen i allmänhet skulle vara oduglig att användas till kofferditjenst, lemna jag derhän, då, såsom allmänt känt är, fiske och kustfart är något helt annat än kofferditjenst, så att de, som egnat sig åt det ena, ej lämpa sig till det andra och tvärtom, hvadan man alltså icke kan taga en person från det ena yrket till det andra, utau en hvar måste genomgå sin särskilda skola, och alltså en fiskare, om han än i många år idkat denna sysselsättning, icke därför är duglig till kofferdi- eller örlogsmän.

Herr Magnus Andersson: Jag hade icke ämnat att uppträda i denna fråga, som jag anser tala för sig sjelf, men kan dock nu

*Angående
båtsmanshöllets
sättande på
vak ns.
(Forts.)*

Angående
båtsmanshållets
sättande på
vakans.
(Forts.)

icke underlåta att till Herr Danielsson hembära den tacksamhet, jag är skyldig honom för det erkännande, han lemnade Smälänningarne för att de å Oland åtog sig hvad Öländingarne sjelfva icke ville göra.

Det har icke kunnat undgå att förvåna mig såväl som flera andra, att diskussionen om en så pass likgiltig sak kunnat upptaga så lång tid. Här gäller ju hvarken mera eller mindre än att till Kongl. Maj:t hemställa, hvad han vill i saken göra eller icke, och jag tror, att vi skulle ådagalägga ett mindre förtroende till Kongl. Maj:t än vi vid föregående tillfällen gjort, derest vi ej åt honom lemnade afgörandet häraf. Då jag emellertid, för min del, till Kongl. Maj:t i detta fall hyser ett sådant förtroende, och alltså tror, att det ej är förenadt med någon fara att antaga Utskottets förslag, yrkar jag bifall till detsamma.

Grefve Björnstjerna: Jag kunde visserligen hafva åtskilligt att svara på hvad här blifvit anfördt, men då jag hör, att, genom Första Kammarens beslut, frågan redan förfallit, vill jag icke upptaga en tid, som bättre kan användas. Jag afstår från ordet.

Herr Nils Pettersson: Jag har begärt ordet endast för att med några få ord söka lugna dem bland herrarne, som frukta affåtandet af den ifrågasatta skrifvelsen, med den upplysningen, att båtsmansinstitutionen icke så lätt kommer att försvinna, äfven om denna skrifvelse vunne Kongl. Maj:ts bifall, enär, om vakansafgifterna bestämmas till 120 kronor, många rotehållare finnas, som ej hafva lust att betala denna afgift. I den ort, jag tillhör, betalas endast 80 kronor i vakansafgift, men likväl betänka sig många, innan de ingå på att betala afgiften, och de, som derpå ingått, önska att de nu för vakansen bestämda tio åren voro tilländalupna. Då så är förhållandet nu, och då penningvärdet sjunker än mera, är jag fullt förvissad om, att vi, äfven derest denna skrifvelse bifolles, ej så lätt skulle slippa båtsmanshållet. Jag yrkar emellertid bifall till Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Propositioner gåfvos såväl på bifall som afslag; och enär den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade alltså Utskottets hemställen bifallits.

Punkten 4.

Blef jemväl bifallen.

Punkterna 5 och 6.

Lades till handlingarne.

Punkten 7.

Bifölls.

Punkten 8.

Mom a.

Bifölls.

Uti *mom. b* hade Utskottet, i enlighet med derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, föreslagit:

att lärare i icke militära ämnen vid sjökrigsskolan, måtte, i likhet med hvad som vore lektorer vid statens elementarläroverk förunnadt, erhålla rätt till arfvodestillökning hvar femte år i tjugu års tid, men endast till ett belopp af 250 kronor hvarje gång, så vida arfvodet för det eller de ämnen i hvilka han vore lärare, uppginge till 1,000 kronor eller derutöfver.

*Angående
ålderstillägg
för lärare vid
sjökrigsskolan.*

I anledning af denna hemställan anförde

Herr Linder: Jag anhåller, att rörande denna punkt få anföras några få ord. Här är af Kongl. Maj:t föreslaget och af Stats-Utskottet hemstäldt, att, såsom dyrtidstillägg åt civile lärare vid sjökrigsskolan, måtte anvisas en arfvodestillökning hvar femte år till belopp af 250 kronor, dock endast för sådana lärare, hvilka i arfvode åtnjuta 1,000 kronor eller derutöfver. och såsom skäl för detta förslag har åberopats billigheten deraf, att desse lärare i afseende på lönetillökning erhöle likställighet med lektorer vid statens elementarläroverk. Då ett sådant skäl blifvit åberopadt, kan jag icke underlåta att uttrycka min förundran öfver, att, icke denna likställighet blifvit på ett rättvisare och mera rationellt sätt genomförd. Det heter, att de lärare som åtnjuta arfvode till belopp af minst 1,000 kronor, således de, hvilkas tjänstgöring motsvarar ungefär half lektorstjänstgöring, skola komma i åtnjutande af den ifrågasatta arfvodestillökningen; men de, hvilkas arfvode uppgår till 2,000 kronor och hvilkas tjänstgöring följaktligen torde fullt motsvara en lektors vid statens elementarskolor med enahanda lön, få icke heller mer än 250 kronors ålderstillägg för hvar femte år, oaktadt de hafva dubbelt så stor tjänstgöringskyldighet som de, hvilka hafva 1,000 kronors arfvode. Vidare, hvad angår de lärare i icke militära ämnen, hvilkas arfvoden ej uppgå till 1,000 kronor — och af tabellen "Litt. L" pag. 39 i Utskottets utlåtande se vi, att det finnes många sådana och deribland en, som åtnjuter arfvode till belopp af 960 kronor — skulle dessa lärare alldeles gå miste om hvarje tillökning, något som jag för min del anser innebära en stor orättvisa. Jemnmått synes följaktligen icke hafva blifvit iakttaget vid uppgörandet af detta förslag, och mig synes det skola hafva varit mycket rättvisare mot de civile lärarne liksom äfven

Angående
ålderstillägg
för lärare vid
sjökrigsskolan.
(Forts.)

i och för sig rationelare, om dessa lärare blifvit indelte i särskilda grupper och de, hvilka i arfvode åtnjuta mellan 500 och 1,000 kronor tillerkänts arfvodestillägg med 125 kronor, de, hvilkas arfvode uppgår till mellan 1,000 och 1,500 kronor, fått sådant tillägg med 250 kronor, samt de, som åtnjuta mellan 1,000 och 1,500 kronors arfvode erhållit 375 kronor enahanda tillägg, allt för hvar femte år o. s. v. I sådant fall hade verkligen åstadkommits full likställighet med lektorerna vid de allmänna läroverken och uträkningen af beloppen för dessa ålderstillägg hade äfven blifvit helt enkel, då de utgöra 20 procent eller femtedelen af det minsta arfvodesbeloppet inom hvarje grupp. För min del anser jag det hafva varit så mycket större skäl att iakttaga den af mig nu påpekade beräkningsgrund som, genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag, kommer att åvägbringas en ojämnhet i afseende på tillgodonjutandet af dessa ålderstillägg, en ojämnhet, som enligt min mening innebär orättvisa och kan blifva föremål för befogadt missnöje och klander. Nu förekommer derjemte i det anförande till statsrådsprotokollet, hvarpå Kongl. Maj:ts förslag synes grunda sig, en uppgift derom, att omarbetning af gällande stadganden för sjökrigsskolan är påtänkt eller under arbete och att vid denna omarbetning kommer att till pröfning upptagas hvarjehanda förslag, som afse att bringa dessa civile lärare vid sjökrigsskolan i likställighet med lektorer vid elementarläroverken, såväl i afseende på kompetensvilkoren för de olika befattningarne, som äfven i fråga om aflöningen och i sammanhang dermed stående förmåner i afseende på tjänsteårsberäkning, hvilket allt synes vara af billighet och rättvisa påkalladt.

Jag har till protokollet yttrat detta i förhoppning att å hvad sålunda blifvit påpekadt då skall komma att fästas rättvist afseende. Jag vill emellertid icke nu framställa något yrkande, men jag har ansett mig uppfordrad att till Kammarens protokoll yttra hvad jag nu anført.

Herr Jöns Rundbäck: Jag var icke närvarande i Utskottet vid den slutliga behandlingen af denna hufvudtitel och har af denna anledning icke, hvad jag eljest skulle hafva gjort, reserverat mig mot Utskottets hemställan i denna punkt. Min mening är nemligen att yrka afslag å densamma.

Som af Utskottets betänkande synes är det här fråga om att tillämpa en ny, aldrig tillförene iakttagen grundsats i afseende på ålderstillägg.

Man vill nemligen här bevilja ålderstillägg på arfvodesstat. De lärare hvarom här är fråga, äro på sätt Herrarne kunna se af den Kongl. propositionen, aflönade per timma, och de hafva, enligt min tanke, icke någon dålig aflöning. Men det oaktadt vill man här bevilja ålderstillägg åt dem, d. v. s. för personer, hvilka hafva betalning för hvarje timma, som de arbeta. Att man förut beviljat ålderstillägg på löner, som varit uppförda på ordinarie stat, anser jag vara helt naturligt; men att bevilja sådant tillägg på arfvodesstat, synes mig deremot vara onaturligt; ty om ifrågavarande lärare icke finna sig

belåtna med den betalning per timme, de få, så bör man öka deras timaflöning, men icke besluta att de efter 5, 10 års tjänstgöring o. s. v. skola få ålderstillägg. Att bevilja ålderstillägg på arfvodesstat anser jag dessutom vara i högsta grad vådligt, ty om man började inslå på tillämpning af den grundsatsen, vet jag icke, hvart det skulle taga vägen till slut.

Jag anhåller om afslag i förevarande hemställan.

*Angående
ålderstillägg
för lärare vid
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

Herr Axell: Jag har begärt ordet vid denna punkt, icke för att jag på minsta vis drager i tvifvelsmål, att ju icke Kammaren skulle utan föregående diskussion bifallit, hvad Kongl. Maj:t här föreslagit och Utskottet tillstyrkt, utan derföre att jag lika med den förste talaren, velat vitsorda den undantagsställning, hvori de civile lärarne vid sjökrigsskolan befinna sig. Dessa lärare borde, efter min uppfattning, vara likstälde med lärarne vid elementarläroverken, men det äro de i intet afseende, då de t. ex. kunna afskedas efter endast tre månaders uppsägning, samt deras hela arfvode i de fall, då de äro af sjukdom förhindrade att tjänstgöra, går till vikarien, under det att lärarne vid elementarläroverken i dylika fall få behålla tre fjerdedelar af lönen. De åtnjuta icke heller någon tjänsteårsberäkning och hafva icke hittills haft något arfvodestillägg. Under sådana omständigheter och då förhållandet visst icke är, såsom den siste talaren uppgaf, att de äro privata timlärare, ehuru de för öfrigt såsom sådana behandlas, utan deras arfvode utgår i ett för allt, fastän Kongl. Maj:t i sin proposition *uträknat*, hvad deraf på hvarje undervisningstimme belöper, och då jag anser mig hafva grundad anledning att påpeka, hvad äfven Herr Departementschefen sjelf vitsordat, att denna skola åtnjuter ett välförtjent anseende, vill jag tillstyrka bifall till Stats-Utskottets förslag, hvarigenom det nu rådande missförhållandet skulle blifva i någon mån afhjelpt.

Friherre Leijonhufvud: Äfven jag blef uppkallad genom Herr Jöns Rundbäcks påstående, att de civile lärarne vid sjökrigsskolan skulle aflönas på det sätt, att de erhöles betalning särskildt för hvarje timme de undervisade. Häri begick han ett misstag. Att i den Kongl. propositionen blifvit intaget, huru många timmar en hvar af dem i skolan undervisar, har skett för att man skulle kunna se, huru träget de arbeta samt för att beräkna hvad deras aflöning för timman utgör, men icke derföre att aflöningen skulle vara bestämd per timma.

Hvarje lärare vid denna skola kan uppsägas och måste då lemna sin plats efter uppsägningstiden. Detta förhållande, att sålunda icke vid skolan hafva fast plats eller framtida säkerhet, såsom lärarne vid andra läroverk, är redan i och för sig ofördelaktigt för läraren och bör väl icke dessutom vara missgynnaude för honom i så måtto, att han icke, om han länge håller ut och är duglig, skulle kunna få ålderstillägg. Detta sätt att aflöna en lärare utgör för denne ytterligare en sporre för att han, om han finner sin fördel vid att stanna vid skolan, skall sköta sig så väl, att han icke blifver derifrån uppsagd.

Angående
ålderstillägg
för lärare vid
sjökrigsskolan.
(Forts.)

Några sådana uppsägningar hafva för några år sedan verkligen egt rum. Det vore därför hårdt, om i fråga varande lärare skulle gå i mistning af förbättrade vilkor, endast därför att de för närvarande uppbära sina inkomster i form af arfvoden i stället för fasta löner. Förhållandet är verkligen, att mången duglig lärare ofta måste rent af öfvertalas att qvarstanna på sin plats och de kunna förmås dertill endast därför, att de äro i tillfälle att derjemte bereda sig inkomster genom särskild undervisning på annat håll, men i allmänhet är det ändock svårt att få dugliga karlar att länge sitta kvar vid tjensten. Se de någon utsigt för sig till fast plats med bättre inkomster på annat håll, så skynda de sig naturligtvis att lemna sin anställning vid sjökrigsskolan.

Följaktligen anser jag det vara högst obilligt att vägra den nu ifrågasatta förhöjningen, hvilken är den minsta, som gerna kunnat komma i fråga. Jag yrkar därför bifall till momentet.

Herr Linder: Äfven jag anhåller att, med anledning af Herr J. Rundbäcks yttrande, få erinra, att i fråga varande lärare alls icke äro timlärare, utan att deras aflöning eller arvode beräknas efter det antal timmar, under hvilket de undervisa i veckan och står i analogi med den aflöning, som utgår till lektorerne vid statens elementarläroverk, hvarvid normaltiden beräknas efter det antal timmar, som vanligen ingå i en lektors tjenstgöring. Således är denna timberäkning vidtagen endast för att åstadkomma ett slags analogi mellan aflönningens belopp och tjensgöringstiden, men alldeles icke därför, att arvodet utgår per timme.

Herr J. Rundbäcks yrkande om afslag å Utskottets förslag förefaller mig skäligen oväntadt — jag kan ej neka det — icke blott i afseende å saken för sig utan ock i afseende på den plats som sjökrigsskolan intager såsom undervisningsanstalt. Det är utan tvifvel bekant för Herrarne, att denna skola åtnjuter ett stort och, så vidt jag förmått utröna, rättvist anseende i ganska vidsträckta kretsar, för det sätt hvarpå skolan skötes. För så vidt detta beror på lärarne, anser jag, att skolans anseende är väl grundadt. Det skulle således vara ganska ledsamt, om denna Kammare ens i någon mån ville lyssna till det yrkande, som af Herr J. Rundbäck blifvit framställt.

Jag hemställer under närvarande förhållanden om bifall till Utskottets förslag, med åberopande likväl för framtiden af hvad jag i detta ämne tagit mig friheten yttra, då jag förra gången hade ordet.

Öfverläggningen förklarades slutad; och blef, sedan propositioner gifvits enligt de yrkanden, som förekommit, Utskottets hemställda bifallen.

Punkterna 9—18.

Biföllos.

I punkten 19 hade Utskottet, beträffande Herr *Werner Ericsons* motion N:o 158 — hvari föreslagits, att Riksdagen skulle bevilja ett anslag af 150,000 kronor för anläggning, med bibehållande af de nuvarande fyrarne å Nordkoster, af en större kustfyr å Segelskår samt en ledfyr å Ramsö söder och sydväst om Kosteröarne inom Strömstads lotsfördelning — gjort den hemställan,

*Angående
anslag för
anläggning af
två fyrar på
Sveriges
vestkust.*

att nämnda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Werner Ericson* yttrade: Jag får uttrycka min tacksamhet till Utskottet, som funnit, att den af mig i ämnet förebrogta utredningen synes ådagalägga, att anbringandet af de föreslagna fyrarne skulle för sjöfarten vara af stor betydelse. Likaså finner jag det vara naturligt, att Utskottet icke ansett sig böra tillstyrka ett sådant förslag som detta, hvilket icke utgått från regeringen. Emellertid ber jag få fästa Kammarens uppmärksamhet på detta förhållande, äfvensom derå att något annat sätt att erhålla medel för ifrågavarande ändamål antagligen icke finnes, än att begära anslag af Riksdagen. Sedan jag väckte denna min motion har jag fått del af lotsstyrelsens betänkande af den 22 December 1875, hvaraf jag finner, att, om än Kongl. Maj:t förhöjde fyr- och båkafgiften med ända till 50 procent, hvilket vore en ganska betydlig förhöjning, så skulle i allt fall detta, enligt lotsstyrelsens beräkning, icke inbringa mer än som fordras för upprätthållandet af lots- och fyrväsendet, sådant det nu är. Lotsstyrelsen har i ofvan nämnda underdåniga betänkande, utaf hvilket jag icke vet, om herrarne tagit del, bestyrkt eller uppgifvit, att sedan flera år tillbaka ganska många ansökningar — jag tror de äro 40 — om fyr- och bakanläggningar till styrelsen inkommit. Anläggningskostnaden för dessa uppgår till så betydligt belopp, att endast underhållskostnaden för samtliga fyr- och båkinrättningar derigenom skulle komma att ökas med 100,000 kronor om året.

Styrelsen anför i detta betänkande:

“För föga mer än ett tiotal af år tillbaka bekostades alla dyrbarare fyranläggningar af staten genom särskilda anslag.”

Det är sålunda ingenting ovanligt, att Riksdagen anvisat medel till fyr- och båkinrättningens utvidgande. Det var emellertid sedermera åtskilliga år då fyr- och båkmedlen lemnade för ändamålet tillräckliga öfverskott, men för närvarande göra de det ej. Emellertid har Kongl. Maj:t remitterat Lotsstyrelsens förslag till åtskilliga myndigheter, och förrän deras yttrande deröfver inkommit, samt saken fått behörig utredning, torde det förslag, som innefattas i min motion icke hafva någon utsigt till framgång. Jag hyser dock den förhoppning, att Kongl. Maj:t skall göra frågan till föremål för proposition till en kommande Riksdag och att denna då måtte inse, att saken är förtjent af behjertande.

Vidare anfördes icke. Kammarerna biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 20 – 23.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 24.

Utskottet hade hemställt:

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.*

a) att det af Kongl. Maj:t till anskaffning af ny lokal för sjökrigsskolan äskade belopp, 180,000 krouor, måtte på extra stat för år 1877 af Riksdagen anvisas; och

b) att vid anmälan af detta beslut Riksdagen måtte i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i nåder låta tillse, dels att vid byggnadens inredning afseende i främsta rummet blefve fästadt vid dess egentliga ändamål, så att boställslokalerna måtte till det nödiga inskränkas, dels ock att det nu beräknade kostnadsbeloppet, 180,000 kronor, blefve för byggnadens uppförande och fullständiga inredning tillräckligt.

Sedan föredragning skett af Utskottets i *mom. a* framställda förslag, yttrade

Herr E. G. Boström: I den del af statsverkspropositionen, der förevarande fråga behandlas, uttalas, att i den nya lokalen för sjökrigsskolan skall beredas utrymme för boställsrum åt chefen för skolan. Stats-Utskottet har godkänt detta, utan att likväl derfor hafva anfört några skäl. Jag kan dock icke fatta nödvändigheten af att chefen skall hafva sin bostad inom skolan och än mindre en så vidsträckt våning som här är föreslagen, bestående af 11 till 12 rum. Visserligen skola femte och sjetta klassernas elever vara boende inom skollhuset; men tillsynen öfver dem skall väl närmast utöfvas af vakthafvande kadettofficeren. Att chefen bör hafva sin bostad inom lokalen, skulle således möjligen betingas af hans egenskap utaf skolans rektor. Men jag vet skolor, som skötas utmärkt väl, utan att rektorn är boende inom dem, i hvilket fall jag kan framdraga ett exempel mycket nära till hands, nemligen elementarskolan, hvars rektor icke är boende inom skollokalen. Ej heller torde den omständigheten, att militära ämnen läsas i skolan, inverka på saken.

Men om man än kunde bevisa nödvändigheten, att chefen för sjökrigsskolan bor på stället, så skulle jag likväl icke vilja bevilja det äskade beloppet, i det skick frågan nu befinner sig. Granskar man nemligen ritningarne till skolan, så finner man, att å nedra botten äro inrymda lokaler för två vaktmästare, för modellsamlingar, arrest m. m. En trappa upp äro lektionsrummen förlagda, och två trappor upp chefens boställsvåning, bestående, såsom sagdt, af 11 à 12 rum. Här ofvanpå är en stor vind, hvars ena hörn skulle upplåtas till rum för observationers anställande, under det i andra hörnet logementsrummen för kadetterne skulle vara belägna, alldeles under takstolen. Nu brukar det i allmänhet vara vanligt att man gör sådana lokaler, som äro af-

sedda till bostäder åt ett större antal personer, stora och rymliga. Men här i landet tycks man på senare tider i fråga om offentliga inrättningar hylla en motsatt princip. Ett färskt exempel härpå är det nya posthuset. För postverkets chef har blifvit inredd en storartad våning med höga präktiga rum, under det de lokaler, för hvilka den dyrbara byggnaden egentligen afsågs, nemligen der den trägna och mödosamma posttjenstgöringen skall ega rum, blifvit mera än styfmoderligt behandlade. I synnerhet är detta förhållandet med åtskilliga af expeditionlokalerna der.

Ser jag nu på kostnaden för det ifrågavarande husets uppförande och inredning, så är densamma beräknad till 180,000 kronor, hvilket, då skolan är afsedd för 60 elever, gör en kapitalkostnad af 3000 kronor för hvarje elev. Om jag nu härå beräknar 5 procent ränta och 1 procent till husets underhåll, så har staten endast för sjelfva skolhuset en årlig kostnad af 180 kronor, för hvarje elev räknadt. Detta belopp är dock temligen högt, och jag undrar, om man ej borde tillse, huruvida icke någon nedsättning deri kunde åstadkommas.

Stats-Utskottet tyckes emellertid icke hafva förbisett detta, då det föreslagit tvenne vilkor för uppförande af den nya lokalen för sjökrigsskolan. Det ena är, att "vid byggnadens inredning afseende i främsta rummet måtte fästas vid dess egentliga ändamål." Det förefaller mig dock något märkligt, att, då Kongl. Maj:t begärt anslag till en sjökrigsskola, Stats-Utskottet kan behöfva erinra om, att huset skall byggas för detta ändamål. Och det är icke blott majoriteten inom Utskottet, utan det är samtliga dess 24 ledamöter, som förenat sig om ett dylikt uttalande. Utskottets andra vilkor är, att man måtte tillse, det anslaget blir "tillräckligt." Detta vilkor synes mig dock temligen betydelselöst, enär, om byggnaden en gång är påbörjad och anslaget visar sig otillräckligt, det väl icke återstår annat, än att Riksdagen får bevilja hvad som ytterligare behöfves för ändamålet.

Ett annat skäl, hvarför jag tror en nedsättning i byggnadsanslaget kunna ega rum, är att jag anser, det bostad åt chefen för skolan, om han nödvändigt skall bo i närheten deraf, bör kunna beredas i någon af lägenheterna å Skeppsholmen. Ty icke behöfva väl alla militära och civila tjänstemän, som för närvarande hafva sina bostäder å Skeppsholmen, vara boende der på platsen, och i så fall bör det väl finnas någon passande lägenhet att utrymma åt chefen för sjökrigsskolan.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag afslag å den föredragna punkten och detta så mycket hellre, som sjökrigsskolans närvarande lokal är förhyrd till hösten 1879, och om Kongl. Maj:t, såsom antagligt, ifall anslaget nu nekas, till nästa riksdag inkommer med ny proposition i ämnet, byggnaden i allt fall hinner blifva färdig i behörig tid.

Herr Jöns Rundbäck: Då jag sist hade ordet, antydde jag, att vid den då föredragna punkten jag för min del hade en afvikande mening, men icke inom Utskottet anmält min reservation, af den anledningen att jag icke deltog uti ärendets slutliga behandling. Äfven

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

vid den nu föredragna punkten eger samma förhållande rum. Jag anser det olämpligt, att Riksdagen nu beviljar anslag till ifrågavarande byggnadsbehof och instämmer fullkomligt med föregående talare. Denne har så fullständigt redogjort för de skäl, hvilka tala för afslag, att jag icke behöfver vidare upptaga tiden med tal derom. Jag vill endast påpeka, att i min tanke hela denna byggnad i fråga är onödig. Vi behöfva ej uppföra något nytt, dyrbart hus för sjökrigsskolan, ty kronan eger t. ex. i Göteborg på nya varfvet tre stora, rara hus, hvilka kunna inrymma både lärare och lärjungar. Visserligen kan invändas, att en del af kronans hus och lägenheter på nya varfvet disponeras af fängvårdsstyrelsen. Men det är endast förrådshuset, som nu användes till logement för fångarne. Tre af de öfriga stora husen stå för närvarande obegagnade, och jag kan verkligen icke inse, hvarföre platsen ej skulle vara lämplig såsom förläggningssort för en sjökrigsskola. Men frågan om att på sådant sätt använda dessa beqväma och väl underhållna hus är ej ännu utredd, ehuru den mycket väl tål att tänka på. Jag yrkar derföre afslag, på det att regeringen till nästa riksdag må kunna taga saken i betraktande och framlägga nytt förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Förste talaren har så fullständigt utredd frågan och angifvit skälen för afslag, att jag kan åtnöja mig med att instämma med honom och yrka afslag. Oaktadt Stats-Utskottet här iakttagit så mycken försigtighet, tror jag icke ändå detta är tillfyllestgörande, ty det är klart, att man vid byggandet kommer att följa ritningen. Nu utvisar den gamla ritningen, att en stor boställsvåning skall uti skolhusets öfversta våning inredas, och då så är fallet, hjälper icke Stats-Utskottets välvilliga förslag. Ny ritning måste således uppgöras, så vida icke hela den tillernade byggplanen kan undvikas, derigenom att något af de många redan befintliga husen på Skeppsholmen användes för skolans behof. Jag önskar afslag, på det att denna sak må utredas och — såsom förste talaren framhöll — är ingenting dermed förloradt, ty skolan har qvar sin nuvarande lokal till hösten 1879, så att man ändå mycket väl hinner uppföra nytt hus, i fall sådant befinnes nödigt, under åren 1878 och 1879, till den tid, då skolan lemnar sin för närvarande förhyrda lokal. Och om äfven ny byggnad för sjelfva skolans räkning anses ej kunna undvikas, undrar jag, om icke på Skeppsholmen skulle kunna åt skolans chef beredas tillgång till någon redan der befintlig boställsvåning mot hyresersättning åt innehafvaren. Jag yrkar afslag.

Herr Lindmark: Oaktadt jag icke fullkomligt känner planen för den ifrågasatta nybyggnaden för sjökrigsskolan, vill jag bestämt bestrida den uppgiften från förste talaren, att för skolans chef skulle vara afsedd en boställsvåning på 11, 12 rum i det nya huset. Sådant synes mig nästan omöjligt. Troligen beror uppgiften derom på något misstag, föranledt deraf, att utom chefen jemväl några andra vid skolan tjänstgörande officerare ansetts böra erhålla boställsrum och dessa blifvit af missförstånd sammanräknade med chefs rum.

Nu är meningen, att skolan skulle förläggas på Skeppsholmen och den förste talaren tycktes anse, att chefen, om han verkligen skall erhålla boställsväning i närheten af skolans lokal, hvilket talaren icke ansåg nödvändigt, kunde lämpligen hänvisas till förut befintliga lägenheter på Skeppsholmen. Jemväl den siste talaren har gifvit enahanda hänvisning. Emellertid förhåller det sig så, att de officerare och tjänstemän, tillhörande flottans stater, hvilka bo på Skeppsholmen, äro austälda antingen vid depoten eller varfvet, med daglig tjänstgöring, och der tjänstgöringen för en del vissa tider på året börjar klockan half sex på morgonen, en omständighet, som gör det nödvändigt för dem att bo nära tillhands. Jag vet ingen officer eller tjänsteman, som åtnjuter boställslägenhet på holmen, utan att sådant är betingadt utaf hans tjänstgöring. Att inlogera hela sjökrigsskolan i den så kallade långa raden kan omöjligen låta sig göra, men att — såsom Herr Jöns Rundbäck föreslagit — förlägga den i Göteborg vore kanske fördelaktigt, så till vida, att der finnas disponibla och lämpliga hus, tillhörande kronan. Men det är säkert att första verkan deraf skall blifva nya lönestater för alla lärarne, hvilka under sådana förhållanden blifva hänvisade endast till sina löner för att kunna existera, och att de derigenom uppkommande förökade kostnaderna, måhända skulle mer än uppväga räntan på anläggningskapitalet för den föreslagna nya byggnaden. För min del anser jag, att så många talande skäl för detta anslags beviljande redan blifvit anförda, att jag icke kan annat än tillstyrka bifall till den Kongl. propositionen, och jag tror, att, om vi uppskjuta med anslagets anvisande till nästa riksdag, det skall blifva svårt att få byggnaden uppförd i komplett skick till den tid, då den blifver för sjökrigsskolan erforderlig.

Chefen för Kongl. Sjöförsvars-departementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: Dels i det underdåniga memorial, som finnes bifogadt Kongl. Maj:ts proposition, dels i sjelfva statsrådsprotokollet, som åtföljer densamma, tror jag, att så talande skäl finnas anförda för beviljande af det nu i fråga varande anslaget, att föga mera torde behöfva dertill läggas. Den, som läst detta, tror jag också skall inse nödvändigheten för sjökrigsskolan att snart få en annan lokal. Frågan är då den: är det möjligt att uppskjuta med anskaffande af den nya lokalen längre än till nästa år? Denna fråga tror jag måste besvaras med nej. Förhållandet är nu att elevernas antal är 54, och om herrarne vilja göra sig det besväret att gå upp i skolan, när lektionerna pågå, skola herrarne finna, att eleverna redan nu sitta så hopträngda, att det icke kan annat än menligt inverka till och med på deras helse. Om, såsom äfven framgår af hvad i statsrådsprotokollet finnes antaget, det icke är möjligt att få officerscorpsen komplett ännu på lång tid, om icke kadettantalet ytterligare ökas och ännu mindre att gifva densamma den tillökning, som är oundgänglig, derest reservstaten skall upphöra, så torde deraf ännu mera framgå den tvingande nödvändigheten att utan dröjsmål anskaffa en rymligare lokal för sjökrigsskolan.

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)

Herr Lindmark har redan fäst uppmärksamheten på, huru olämpligt det skulle vara att förlägga skolan till Göteborg, och detta icke blott derföre att den derstädes för ändamålet afsedda lokalen är så afskildt belägen, utan äfven emedan lärarekrafter der icke skulle kunna erhållas på långt när för det pris som i Stockholm; och en egendomlighet skulle det onekligen vara, om skolan skulle flyttas från närheten af ett tukthus, såsom här i Stockholm, till närheten af en annan fångvårdsinrättning, såsom vid nya varfvet i Göteborg.

Jag hoppas, att Kammaren må behjerta de skäl, som finnas anförda i de tillgängliga handlingarne. Hvad inrymmandet i lokalen af bostad för chefen för sjökrigsskolan beträffar, så får jag säga, att på ingen af de ritningar, som varit tillgängliga för Stats-Utskottet, finnes för denne embetsmans räkning upptaget ett så stort antal rum, som jag här hört nämnas, nemligen 11 eller 12. Hans boställsvåning är upptagen till möjligtvis 7 eller 8 rum; jag tror mig med säkerhet kunna säga, att de icke äro flera och jag ber herrarne vara öfvertygade om, att i hvad på mig ankommer jag skall noggrant tillse, att utrymmet i denna ännu icke uppförda byggnad må så mycket som kan anses erforderligt och i främsta rummet användas till beredande af ljusa och rymliga lokaler för eleverna.

Det föreligger här två ritningar: den ena till *nytt* hus och den andra till *förändring* af ett redan befintligt hus på Skeppsholmen. Den sista ritningen inkom till regeringen straxt före riksdagens början och ingendera är af Kongl. Maj:t pröfvad. Jag anser visserligen icke omöjligt, att chefen för sjökrigsskolan kan bo i en annan lokal på Skeppsholmen än i sjelfva skolans, men jag måste protestera emot, att han bor i staden, ty då det icke finnes någon säkerhet för honom att få en våning i närheten af Skeppsholmen, så kunde tillsynen af skolan komma att i betänkelig mån försummas. På Skeppsholmen skulle det visserligen kunna vara en möjlighet att bereda lokal för honom, nemligen genom utrymmande af departementschefens våning, derest Riksdagen i så fall ville anvisa hyresersättning åt departementschefen; ty bland alla dem, som der innehafva boställslägenheter, är departementschefen den, som bäst kan undvara sådan derstädes.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vill tillstyrka bifall till Stats-Utskottets förslag, i synnerhet som herr Sjöministern förklarar, att han i hvad på honom ankommer skall tillse, att boställslokalerna icke skola inkräkta på utrymmet i skolhusbyggnaden mera än nödvändigt är.

Då Kongl. Maj:ts framställning vid förra riksdagen om beviljande af ett enahanda anslag, som nu är i fråga, icke bifölls, så skedde detta af den anledning, att skolan egde intill 1879 års sommar disponera sin nuvarande lokal och det syntes antagligt att sedermera annan rymligare lokal, kunde mot hyra anskaffas, men då nu tiden för aflyttningen ligger närmare och man från alla håll hör, att det är nästan omöjligt att förhyra någon passande lokal, så tror jag, att det är skäl att ävägabringa en egen lokal för skolan, nemligen för så vidt det är nödvändigt att hafva en sjökrigsskola, och då det icke är längre än två år, tills skolan skall lemna sin nuvarande lägenhet, får

skolan icke för lång tid på sig till uppförande af en byggnad, om vi nu dertill bevilja medel. Man kan följaktligen icke gerna såsom förra året uppskjuta frågan för att få fram ett annat förslag, såvida man icke vore viss på att någon annan lokal funnes att tillgå utan att bygga, men jag har icke inom Utskottet fått reda på och jag har icke heller här hört uppgifvas, att så är förhållandet, och därför tror jag, att vi nu icke gerna kunna säga nej till det begärda anslaget.

Jag vågar alltså hemställa om bifall till Utskottets förslag.

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

Herr E. G. Boström: Jag har egentligen begärt ordet för att bemöta ett yttrande af Herr Lindmark. Han påstår nemligen, att chefens boställslägenhet icke skulle innehålla så många rum, som jag uppgifvit. Enligt ritningarne å nybyggnaden för skolan skall denna lägenhet dock bestå af biblioteksrum, expeditionsrum, sal, salong, förmak, sängkammare, chefens rum, barnkammare, två kabinetter, två pigkammare och kök. Detta blir tillsammans tolf rum. Någon invänder måhända, att expeditionsrummet icke tillhör chefens enskilda våning. Men då hela lokalen är afsedd för hans räkning, torde det ej vara för mycket, att expeditionsrummet äfven medräknas. Min uppgift lärar således få anses exakt och förebråelsen för otillförlitlighet återfalla på anmärkaren.

Herr sjöministern har förofrigt sjelf nu medgifvit, att en särskild boställslokal för chefen kan beredas i något redan befintligt hus å Skeppsholmen, och det är redan mycket vunnet med ett sådant erkännande.

Äfven jag anser visserligen, att en lokal för sjökrigsskolan är nödvändig, men, då skolan icke förr än 1879 års höst behöfver aflytta från den förhyrda lägenheten, så tror jag, att det icke är behöfligt att nu besluta om anskaffning af en ny lokal för skolan, i synnerhet då man besinnar, huru fort man numera kan uppföra en byggnad i Stockholm.

Ett annat skäl till afslag å Utskottets hemställan utgör den omständighet, att ritningarne ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t pröfvade, och vid sådant förhållande torde det vara olämpligt att Riksdagen nu skall godkänna dem.

På grund af hvad jag nu ytterligare anført, vidhåller jag mitt yrkande om afslag.

Herr Jöns Pehrsson: Jag kan icke gilla de motiv, Utskottet anført, då jag icke kan inse att lärarne behöfva hafva bostad inom skolan, derföre att kadetter skola vara der boende; och jag tror, såsom jag nyss yttrade, fullt och fast, att chefen skulle kunna beredas bostadslägenhet å Skeppsholmen, om någon annan der nu boende officer finge hyresersättning, och vi kunna då säkert slippa ifrån att taga i beräkning en betydlig del af en så dyrbar byggnad för hans räkning. Det skulle vara alldeles märkvärdigt, om vi skulle behöfva ett så dyrt hus för 60 elever, att kostnaden för dess uppförande skulle utgöra 3,000 kronor på hvarje lärjunge i skolan. För min del tror jag det icke. Räntan å 180,000 kronor gör efter 6 procent 10,800

Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)

kronor om året, och om man då gifver de officerare, hvilka, såsom man sagt, icke nödvändigtvis behöfva bo på Skeppsholmen, hyresersättning, kommer ändock alltid en vinst att uppstå för statsverket. Såsom jag förut nämnt, kan i allt fall icke det föreslagna huset byggas utan nya ritningar, och jag tror, att det icke är skäl att bortkasta några medel, då man kan finna en utväg att tillvägagå på ett billigare sätt. Således, huru man än ser saken, håller jag före, att man äfven denna gång kan afslå förslaget. Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr Danielsson: Jag hade nästan ämnat afstå ifrån ordet, sedan jag hört Herr Sjöministerns yttrande, deri han lofvat tillse, att den boställsvåning, som blefve upplåten åt sjökrigsskolans föreståndare, så litet som möjligt komme att inkräkta å utrymmet i den nya byggnaden för skolans egen räkning. Man har emellertid understundom sett, hurusom dylika uttalanden icke varit precist att lita på, och då Riksdagen mången gång haft tillfälle erfarat, att en del byggnader, som under senaste åren uppförts för statens behof, haft det felet, att man dervid fäst allt för mycket afseende på boställsvåningar och allt för ringa afseende vid de egentliga arbetslokalerna, så vågar jag likvisst vidhålla, att Riksdagen torde böra handla försigtigt samt, om jag så får säga, söka skaffa sig svart på vitt, innan den bifaller någon framställning af ifrågavarande slag. Ty skola vi systematiskt hålla på med att uppföra boställsvåningar åt herrar med likartade uppdrag som den nu ifrågavarande, tror jag det blifva svårt att veta, huru vi skola sluta, ty detta medför äfven åtskilliga andra kostnader. Ej heller torde dylikt tillvägagående lända till landets bättnad, och jag tror, i likhet med de herrar, hvilka yrkat afslag å den föreliggande punkten, att vi tryggt kunna afslå denna framställning, till dess saken blir bättre utredd; ty man torde, som sagdt, böra gå varsamt tillväga i sådana här fall.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan vill endast yrka afslag å Utskottets föreliggande hemställan, enär det icke torde vara särdeles farligt, om frågan uppskjutes på ännu ett år.

Herr Hæggström: Det är klart, att för behofvet af den föreslagna sjökrigsskolan äro framlagda fullgoda skäl; men det är lika klart, att det jemväl är af nöden påkalladt, att deruti inrymmes en storartad boställsvåning åt chefen för sjökrigsskolan. Sedan jag nyss hört Herr Sjöministern förklara, att detta icke heller vore erforderligt, enär åt skolans chef kunde beredas lokal på annat håll, så hafva dermed försvunnit de små betänkligheter jag förut kunnat hysa mot att yrka afslag å Utskottets föreliggande hemställan. Om frågan återkommer till nästa riksdag, kan byggnaden mycket väl ändå hinna blifva färdig, innan den tid utlöper, till hvilken man eger disponera skolans nuvarande lokal. Ty med borttagande från förslaget utaf den magnifika boställslokal, som nu är ifrågasatt, är det klart, att byggnaden blefve så mycket mindre, samt följaktligen kunde fullbordas på mycket kortare tid. Icke heller är det, på sätt Herr Lindmark framhållit, alldeles naturligt, att anslaget, om det äskades vid nästa riksdag,

komme att utgå först under år 1878. Ty mångfaldiga gånger har det hänt, att ett begärdt anslag blifvit af Riksdagen medgifvet att utgå redan under samma år som det beviljats. Om sålunda en förnyad framställning i denna fråga förelägges 1877 års Riksdag, kan Riksdagen besluta anslagets utgående under samma år och dermed kan man genast börja bygga.

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

Det är för öfrigt icke allenast Stats-Utskottet, som fäst sig vid den storartade boställsvåningen, utan, märkligt nog, har äfven Förvaltningen af sjöärendena, uti sitt den 30 November 1875 i ärendet afgifna utlåtande, fäst uppmärksamheten vid, att boställsvåningen vore väl stor. Och då man nu förklarar, att disciplinen inom skolan kunde upprätthållas, äfven om dess chef icke vore derinom boende, så torde väl någon ändring häri kunna ifrågasättas.

Jemväl tillåter jag mig betvifla, att byggnaden skulle kunna fullständigt uppföras för de föreslagna 180,000 kronor. Jag var för en stund sedan i Stats-Utskottet och såg ritningsförslaget, men jag tror icke, att byggmästaren kan på pricken bestämma summan; och då härtill kommer, att det är ett hus för allmänt behof samt måste vara solidt och komfortabelt, så torde det säkert blifva dyrare än andra och näppeligen kunna till här beräknade storlek åstadkommas fullständigt för berörda kostnadsbelopp. Frågan är då, om icke den stora boställsvåningen skulle kunna undvikas. Man svarar, att skolans chef i sådant fall måste tilldelas hyresersättning.

Detta har redan skett i dag. Vid Utskottets föreliggande utlåtande är nemligen under litt. h bifogadt ett "förslag till stat, upptagande de militära befattningar vid Kongl. flottan, hvilkas innehafvare åtnjuta boställe eller inqvarteringsbidrag i penningar." Herrarne finna der, att under litt. a "för officerspersonalen" är för chefen för sjökrigsskolan upptaget 1,000 kronor såsom boställsbidrag. Vid dessa 1,000 kronor står en stjärna, hänvisande på en not som upplyser, att sagde person innehar boställe eller bostad. Om man nu, genom att utesluta boställsvåningen ur byggnadsplanen, kan nedbringa kostnaderna för sjökrigsskolans hus med kanske ända till $\frac{1}{3}$ -del eller något ditåt, är det väl mycket bättre att gifva 1,000 kronor årligen såsom hyresersättning åt skolans chef, än att uppföra den ifrågasatta byggnaden, på sätt nu är tillämnadt, med en överflödig bostad åt chefen, samt tränga, låga och qvafva logementen för 15 eller 16 kadetter i ena hörnet af vindsvåningen.

För min del yrkar jag således afslag å Utskottets hemställan, för hvilket, som mig synes, ganska goda skäl kunna bjudas.

Friherre Leijonhufvud: För min del yrkar jag bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

När sjökrigsskolan först inrättades, voro flottan och skärgårdsartilleriet åtskilda från hvarandra. I planen ingick då, att unge män, som gingo in vid nämnda artilleri, skulle uppfostras på Carlberg. Detta förhållande upphörde emellertid sedermera, då krigsskolan vid Carlberg blef reorganiserad, och uppfostran blef derefter lika för dem, som egnade sig åt det ena eller andra vapnet, och ej långt derefter

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

sammanslogos sjöförsvarets båda aktiva corpser till en enda. Följden deraf blef, att sjökrigsskolan, som ursprungligen var afsedd för 40 elever, måste utvidgas, så att den för närvarande bör emottaga minst 60 lärjungar.

Redan för 3 eller 4 år sedan, då kontraktet angående skolans nuvarande lokal uppsades, var man betänkt på att anskaffa annan lokal, men man måste, att jag så må säga, leta efter en passande sådan med ljus och lykta.

I något kronans hus fans icke utrymme; och att hyra af enskild person kunde väl alltid gå för sig, ehuru säkerligen med högst betydande kostnader. Ty den lokal, som erfordrades, måste vara både rymlig och luftig, och en sådan betingar naturligtvis en icke obetydlig hyra. När nu Skeppsholmen erbjöd en lämplig plats för en sådan lokal, må det icke förefalla underligt, att man valde denna, isynnerhet som sjökrigsskolans elever derigenom komme i närmare beröring med det vapen, åt hvilket de egnat sig, och deras undervisning följaktligen äfven måste blifva bättre. Hvad nu vidkommer bostaden för skolans chef, ligger det i sakens natur, att denna bör ligga skolan så nära som möjligt. Eleverna böra nemligen hafva lätt att träffa sin chef, likasom han icke bör förnöta någon tid för att besöka skolan, och det vore derföre, i min tanke, ändamålsenligast, om chefs bostad blefve inrymd i sjelfva skolbyggnaden eller åtminstone förlagd i dess granskap. Äfven Herr Sjöministern ansåg såsom han nyss yttrade, att den borde förläggas på Skeppsholmen, men tillkännagaf på samma gång, att der icke finnes någon annan lämplig lokal, än den våning som för närvarande är upplåten åt chefen för sjöförvarsdepartementet. Man kan nu visserligen tänka sig, att denne vore benägen att afstå denna våning till bostad åt chefen för sjökrigsskolan, men i sådant fall skulle ju chefen för sjöförvarsdepartementet erhålla ersättning derför i likhet med de öfriga statsråden, som förut haft boställen.

Man har här föreslagit att uppskjuta afgörandet af denna fråga till nästkommande år, samt anfört, att något hinder derigenom icke skulle möta för att få den ifrågavarande skolbyggnaden färdig till den utsatta tiden, när Riksdagen kunde bevilja medel att utgå under samma år. Det kan visserligen vara möjligt, att Riksdagen gör detta, men vi veta dock, huru den i allmänhet är obenägen att bevilja några anslag att utgå för det löpande året.

Hvad här yttrats om, att den föreslagna boställsvåningen skulle blifva alltför storartad, synes mig icke förtjena något afseende, då chefen för sjöförvarsdepartementet gifvit sitt ord på, att han skall tillse, det våningen icke blir större tilltagen, än som är af nöden. Herr Boström räknade till våningen äfven biblioteket. Jag får då erinra derom att detta icke är afsedt att blifva chefs eget, utan skolans bibliotek. Hvad åter beträffar chefs expeditionsrum, är det tydligt, att detta delas af hans adjutanter och andra der arbetande personer, hvarjemte det naturligtvis icke kan af chefen begagnas annat än under det han gör sin tjenst. Här har äfven talats om det onödiga uti att i våningen inrymma tvenne kabinett. Jag vet icke,

huru härmed förhåller sig, men jag tager för gifvet, att de icke äro öfverflödiga, när de icke så ansetts af chefen för Sjöförsvarsdepartementet. Jag anhåller om proposition på bifall till Utskottets förslag.

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*

Herr Sjöberg: Det var särdeles ledsamt, att just denna punkt skulle blifva en stötesten på den hitintills tillryggalagda vägen af bifall till allt hvad Utskottet i detta utlåtande tillstyrkt. Om jag nu vågar uttala några betänkligheter emot hvad Utskottet i denna punkt förordat, hoppas jag, att min ärade vän här midt öfver, lika litet som någon af Utskottets andra ledamöter, må finna detta klandervärdt. Det lär väl icke vara någon, som vill bestrida nödvändigheten af det ifrågasatta anslaget. Jag antager, att vi litet hvar äro ense om, att sjökrigsskolan är i behof af en ny lokal. Men jag tillåter mig att fästa uppmärksamheten på hvad som yttrades af den talare, som först hade ordet i frågan, hvilket yttrande möjligen icke fullständigt uppfattades af alla ledamöter till följd af talarens mindre gynsamma plats i Kammarerna. I fråga om dispositionen af lokalerna framhöll han, att det förefölle honom, som om det egentliga ändamålet med den föreslagna byggnaden vore att bereda en stor våning åt sjökrigsskolans föreståndare, hvarförutom han upplyste, att, enligt det uppgjorda byggnadsförslaget, denna våning skulle komma att bestå af icke mindre än tolf rum. Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har visserligen förklarat, att detta antal borde minskas med två, men det återstår i allt fall tio rum. Det är möjligt, att man anser chefen för sjökrigsskolan med afseende på den ställning, han intager i samhället, vara i behof af en så stor våning; för min del kan jag dock icke inse detta. Hvad jag deremot, i likhet med den nyssnämnde talaren, vill framhålla, är det ytterst nödvändiga deruti, att den ifrågasatta byggnaden blir inredd på ett emot densammans hufvudsakliga ändamål fullt svarande sätt, så att undervisningsrummen blifva både ljusa och sunda samt logementerna icke blifva så förlagda som, efter hvad samma talare omnämde, skulle vara föreslaget. Herr Sjöministern har visserligen velat lugna Kammarernas farhågor i detta afseende, och jag är ej den, som vill draga i tvifvelsmål hans ord, men de, som kunna vara färdiga att, om jag får begagna det uttrycket, stå på Kongl. Maj:ts proposition, må dock förlåta, om Riksdagen icke kan glömma den erfarenhet, som Riksdagen i ett eller annat afseende haft i dylika fall. Det var exempelvis för några år tillbaka och icke längre sedan än att hvar och en af Kammarernas ledamöter af den äldre uppsättningen kaneri nra sig det, fråga om att bevilja anslag till uppförandet af en annan offentlig byggnad här i hufvudstaden, att användas till lokal för ett af våra embetsverk.

Sävidt jag kan påminna mig, förekom icke under diskussionen af frågan något som antydde, att meningen var att i den nya byggnaden inrymma en statvåning åt chefen för embetsverket. Tvärtom uppgafs det, att på det ritningsförslag, som blifvit uppvisadt för Stats-Utskottet, några lokaler i byggnaden varit utmärkta med beteckningen "för en tjänsteman," hvaraf man helt naturligt drog den slutsats att dessa lokaler vore afsedda för någon af verkets underordnade tjänste-

Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)

män, hvilken i följd af sin befattning måste både dag och natt vistas på stället. Men sedermera befans det, att med denne tjänsteman menades ingen mer och ingen mindre än chefen för verket, och detta otvivelaktigt till öfverraskning icke endast för dem som deltagit i beslutet om anvisande af detta anslag, utan äfven för den stora allmänheten. Det är med hänsyn härtill, som chefen för Sjöförvarsdepartementet torde finna förklarligt, att man kan fordra en mera tillfredsställande ritning för byggnadens inredande än den, som nu lärer blifvit förevisad, hvilken icke en gång, efter hvad som sägs, skulle vara gillad eller stadfäst af Kongl. Maj:t.

Jag har sjelf icke varit i tillfälle att studera denna ritning och har icke förr än först för en kort stund sedan haft kännedom om, att en sådan ritning funnits till, men jag kan dock icke föreställa mig, att den talare, som först hade ordet, skulle komma med några uppgifter, som stode i strid med sanningen, hvilket en annan talare antydte. Under sådana förhållanden kommer det åtminstone icke för mig att synas anmärkningsvärdt, om Kammaren skulle anse denna fråga befinna sig i den ställning, att ett afslag till hvad Utskottet föreslagit skulle i förevarande fall vara befogadt.

Som jag förnummit, att Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag i såväl punkten *a* som i punkten *b*, torde det nu vara utan ändamål att påyrka en sådan förändrad lydelse af punkterna, att såsom förutsättning eller vilkor för bifall till punkten *a* skulle uppställas hvad Utskottet genom sin hemställan uti punkten *b* i fråga om inredning och disposition af lokalerna synes hafva åsyftat. Men jag anser mig böra fästa herrarnes uppmärksamhet derå, att Utskottet sjelft icke tyckes hafva varit tillfreds med tillstyrkandet i den förra punkten, då det ansett nödvändigt att i den senare komma med en liten eftersläng, som väl eljest icke bort anses vara påkallad.

Grefve Sparre: Hvad först angår den för sjökrigsskolans föreståndare ifrågasatta boställsvåningen, hvilken synes vara det egentliga föremålet för Kammarens öfverläggningar, i stället för att jag trodde att det skulle vara sjelfva sjökrigsskolan, så har Stats-Utskottet redan tillstyrkt en hemställan till Kongl. Maj:t om förändringar i planen för densamma, hvilken enligt hvad vi hafva hört af Herr Sjöministern, ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t faststald. Jag tillhör icke dem, som om fel eller förbiseende i dylikt fall en gång skett, alltid framhålla detta såsom skäl för afslag å alla möjliga förslag i samma syftning. Det kan ju vara möjligt, att en boställsvåning vid ett föregående tillfälle blifvit alltför stor; men icke kan väl detta vara en anledning för Riksdagen att afslå alla möjliga förslag, så rigtiga de än må vara. Det kan väl icke vara Riksdagen fullt värdigt att, när ett förslag af Riksdagen bifalles, gifva Regeringen den anvisningen, att vi önska, att det fel, som en gång blifvit begånget, måtte undvikas. Man har till och med sagt, att vi borde fordra "svart på hvitt" af Regeringen, att icke så skulle ske äfven denna gång. Jag tror icke att Riksdagen bör uttala ett sådant misstroendevotum mot Re-

geringen, ty jag håller före, att Regeringen nog ändå tillser det statens intressen bevakas.

Emellertid synes det, som om behovet af en ny byggnad för sjökrigsskolan blifvit af alla erkändt, och jag tror äfven att behovet af chefens ständiga närvaro vid skolan ligger i öppen dag. Hvar och en, som känner svårigheterna och frestelserna för ungdomen i Stockholm, inser nog äfven, af hvilken vigt det är, att denne chef kan öfver skolan hafva ständig tillsyn.

På dessa grunder är det som jag hoppas, att Kammaren bifaller Utskottets förslag, helst detta innebär en för mig så öfvertygande garanti, som man rimligen kan begära, och ingen anledning lär finnas till det antagandet, att regeringen skulle förbise ett sådant ytt-
rande från representationens sida, som här är framställt.

Enär tiden långt framskridit, och ytterligare åtskilliga ledamöter anmält sig vilja tala rörande den föreliggande frågan, uppskötts den vidare öfverläggningen derom till kl. 7 e. m., då detta sammanträde komme att fortsättas; och åtskildes nu Kammarens ledamöter $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.

*Angående
anslag till ny
lokal för
sjökrigsskolan.
(Forts.)*